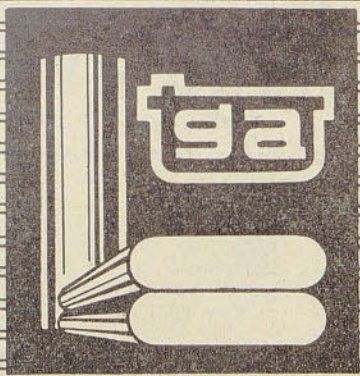

ALUMINIJ

Glasilno delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

FRANC MESKO — pred-
sednik; FILIP DOLINAR,
STOJAN KERBLER, dipl.
ing., ANTON KOKOL, CI-
RIL MURKO, IVAN MA-
ZERA, VOJTEH RAJHER,
dipl. ing., FRANC VRLIC,
VOJO VELIKOVIC, AN-
TON ZADRAVEC in odgo-
vorni urednik STANE TO-
NEJC, dipl. ing.

Tisk CP Mariborski tisk
Maribor
Rokopisov in slik ne vra-
čamo

ŠT. 12

DECEMBER 1967

LETNIK V.

DELO DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZA- CIJ V KIDRIČEVEM

Smo v času, ko so letne konference in občni zbori raznih orga-
nizacij v naselju Kidričevo, zato mislim, da ni odveč, če na kratko
pogledamo dosedanje dejavnost in bodoče naloge nekaterih med
njimi.

Krajevna organizacija SZDL je imela svoj občni zbor v de-
cembru 1966, in ker je njen
mandat dve leti, letos ni bilo
letne konference, ampak bo le-ta
prihodnje leto. Kaj lahko reče-
mo na kratko o dosedanjem delu
KO SZDL? V letošnjem letu je
le-ta izvedla praznovanje praz-
nika ob dneva žena, posebno
vlogo pa je odigrala ob skup-
ščinskih volitvah, ki so potekale
povsem v redu. Vendar pa je
treba omeniti, da je prav v pri-
pravah na te volitve KO SZDL
opravi največji zrelostni izpit
na političnem področju svojega
dela. Prav tako je bilo tudi ob
praznovanju 50-letnice oktobrske
revolucije in 30-letnice ustano-
vitve KPS in ob praznovanju ob
dnevu republike, katerega pro-
gram sta pripravila društvo pri-
jateljev mladine in osnovna šola
Kidričevo, za kar gre vse pri-
znanje prosvetnim delavcem na
šoli z njihovim ravnateljem na
čelu.

Edino pomanjkljivost je na-
pravil KO SZDL ob mednarod-
nem prazniku 1. maju, ko je na-
selje Kidričevo ostalo brez vsake
proslave. Ne mislim opravičevati
organizacije za ta spodrsrlaj, ki
ga bo organizacija popravila v
naslednjem letu, vsekakor pa bi
poudaril, da ni za to kriva le
SZDL in njen odbor, ampak so
temu botrovali tudi drugi fak-
torji in druge organizacije.

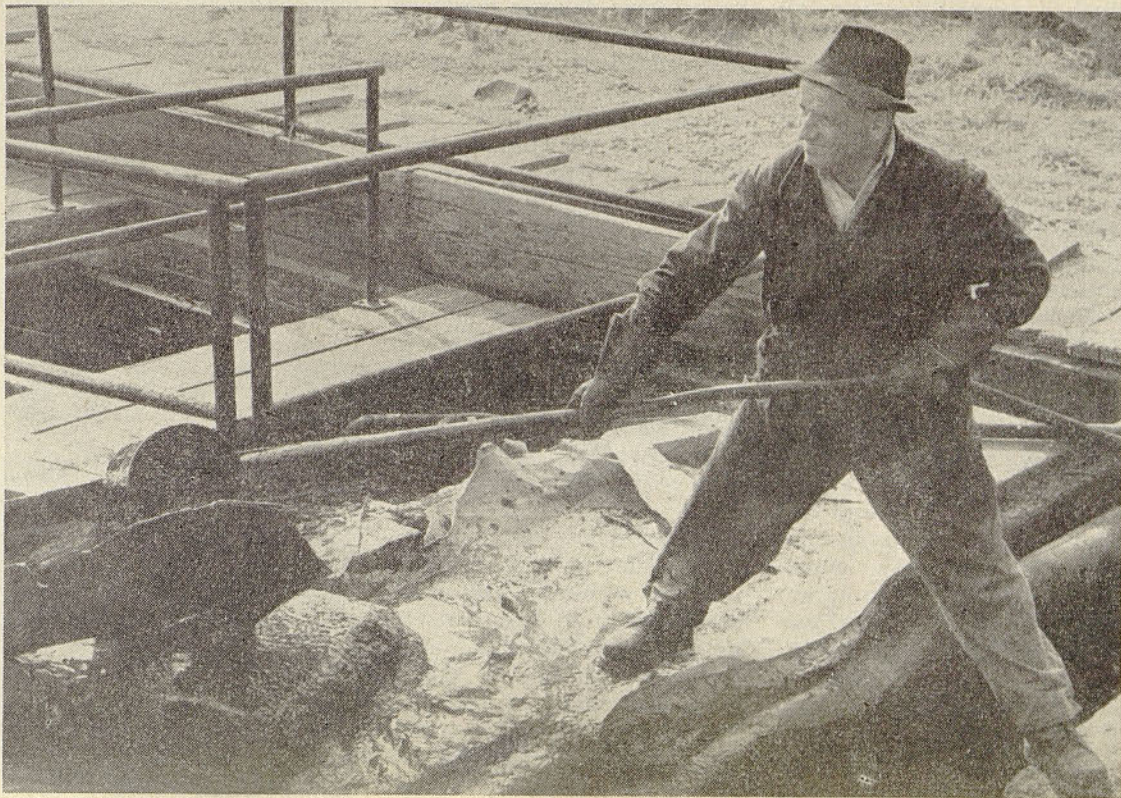
Enak polom je s svojo prosla-
vo doživela organizacija ZB NOV
ob 4. juliju. Takrat imajo šolski
otroci namreč že počitnice, za-
radi česar je odpadel program,
ki ga je mislila izvesti šola, za-
radi česar je prišlo do majhnega
nesporazuma med vodstvom šole
in nekimi organizacijami, ki pa
je bil hitro odpravljen in danes
lahko trdimo, da je sodelovanje
na relaciji šola — družbenopoli-
tične organizacije v naselju več
kot zadovoljivo, kar je tudi pra-
vilno in v redu.

Čeprav nekateri kaj radi pove-
do mnogo na račun naše mladi-
ne, bi poudaril, da le-ta res ne-
koliko šepa za ostalimi organi-
zacijami, vendar pa ji ne smemo
spregledati tudi njenega dopri-
nosa pri ureditvi cestne razsvet-
ljave v naselju, res, kar pa bi
nekateri kaj radi hitro pozabili
in ji očitali nedelavnost in ne
vem kaj vse. Njihova letna kon-
ferenca, ki je bila 19. novembra,
je dovolj zgovorno dokazala, da
so v vrstah mladine še taki mla-
dinci, ki želijo aktivno delati v
svoji organizaciji v Kidričevem,
vendar pa ne dobivajo dovolj
moralne in materialne pomoči od
drugih organizacij, ker jih neka-
teri nočejo razumeti, da so mladi
in da so zato tudi njihove želje
in potrebe različne od starejših.

Kot udeleženec na njihovi kon-
ferenci sem ugotovil, da je treba
mladini le pomagati, da bo nje-
no delo steklo kot treba in kot
si vsi želimo. Temu problemu je
posvetil vso pozornost tudi občni
zbor DPD Svobode v Kidriče-
vem, kjer so med drugim prav
tako sklenili, da bodo z vsemi
svojimi možnostmi in močmi po-
magali mladim, da bi se čimbolj
aktivno vključili v delo na raz-
nih področjih.

Prav lahko trdimo tudi za
ostala društva in organizacije, ki
so dokazale, da se da z dobro
voljo in sodelovanjem vseh pre-
bivalcev naselja marsikaj napra-
viti z minimalnimi materialnimi
stroški. To so dokazale organiza-
cija ZB NOV ter ZVVI in zveza
tabornikov Slovenije v Kidriče-
vem, ki je svoje delo spričo
prejšnjih let zelo prilagodila
dejanskim potrebam mladih, če-
prav seveda tudi še tu ni vse v
redu in pride tudi do nekaterih
spodrsrlajev, ki jih potem tisti,
ki jim ne gre preveč v račun de-
lo in uspehi te organizacije, iz-
koriščajo za svoje kritikarske
poteze, s katerimi bi želeli omrt-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Jakob Zajšek pri čiščenju katranske jame

PROBLEMI IN MOŽNOSTI ZAPOSLOVANJA V OBČINI PTUJ

Zbor proizvajalcev skupšči-
ne občine Ptuj je na svoji seji
16. XI. 1967 razpravljal o pro-
blematiki zaposlovanja v ob-
čini Ptuj. Med drugimi je pri-
šel tudi do naslednjih ugotov-
itev:

Delovne organizacije v svo-
ji politiki zaposlovanja pred
reformo niso dovolj upoštevale
ekonomskih elementov pri
najemanju nove delovne sile,
niti je niso vedno racionalno
razporejale. Zato je reforma
zalotila večino delovnih orga-
nizacij s prevelikim potencia-
lom delovne sile, ki številčno
in kakovostno ni bila vskla-
jena s tehničnimi kapacitetami.
Nujna posledica tega je bila,
da so po reformskih ukrepih
morale delovne organizacije
kritično oceniti potrebe po
delovni sili, zaradi česar je
prišlo do zmanjševanja šte-
vila zaposlenih. Ugotavlja-
mo, da se je ta proces odpuš-
čanja delavcev zaenkrat ubla-
žil, vendar je bilo še leto-
šnje polletno povprečje šte-
vila zaposlenih za 0,5% manj-
še od lanskoletnega. Kljub te-
mu pa se je intenzivno odpu-
ščanje odvišne delovne sile
končalo, kar potrjuje tudi gi-
banje števila zaposlenih med
meseci letošnjega leta. Porast
tega števila od začetka leta do
junija je za 3,2% večji, kot bi
bilo, če bi se poslovanje gibalo
samo pod sezonskim vplivom.

Vendar tako gibanje ne pome-
ni, da bo pritisk na delov-
na mesta manjši. Nasprotno,
predvidevamo, da se bo ne-
skladje še povečalo.

Bistvo reforme postaja se-
daj modernizacija proizvo-
dnje, to pomeni, da so poleg
drugih oblik modernizacije
potrebne tudi investicije. In-
vesticije, kakor vemo, odpira-
jo nova delovna mesta. V in-
vesticijah pa smo materialno
omejeni, obenem pa predstavl-
jajo današnje investicije de-
lovnih organizacij kapitalne
investicije, ki ne nudijo to-
likšne možnosti za odpiranje
novih delovnih mest. Kapital-
ne investicije so možnost za
intenzivni razvoj in povečanje
jo produktivnost dela. To po-
meni, da naraščajoče nezapo-
slenosti ni več mogoče reše-
vati po stari poti, posebno še,
ker so delovne organizacije
pričele obravnavati zaposlo-
vanje s čisto ekonomskega
aspekta. Zato pomeni nara-
ščanje brezposelnosti splošni
družbeni problem.

Polletno povprečje števila
brezposelnih v ptujski občini,
kakor je razvidno iz poročil
zavoda za zaposlovanje, je bi-
lo letos 651 oseb, od tega 257
moških in 394 žensk. To pa
predstavlja glede na zaposle-
ne že 4,7%. S tem smo nad
povprečjem mariborskega o-
krajja, kjer je odstotek 3,3 in

nad slovenskim povprečjem,
kjer se giblje okrog 2,6%. Za-
radi tega je potrebno več raz-
mišljati o večji zaščiti neza-
poslenih, t. j. tistih, ki zaslu-
žijo to ime.

V diskusiji na občinski kon-
ferenci ZKS je bilo med dru-
gim povedano tudi to, da v
gospodarstvu naše občine pri-
pravlja odpust še okrog 500
ljudi, ki so že zaposleni v go-
spodarskih organizacijah. Ta
števila pa je mnogo bolj za-
skrbiljujoča od že evidenti-
ranega števila nezaposlenih,
med katerimi jih ima namreč
okrog 200 vsaj nekaj zemlje.
Poleg tega pa so za te brezpo-
selne obstojale možnosti ob-
časne zaposlitve, vendar so jo
odklanjali in izbirali delo.

Nadaljnji proces racionaliz-
acije pa bo ta problem resno
zaostрил. Zato je potrebno do-
seči to, da bo odpust delovne
sile res tudi zadnji izhod, h
kateremu se naj zatečejo de-
lovne organizacije.

V prvi fazi in prvenstveno pa
naj iščejo možnosti zaposlova-
nja v povečani proizvodnji.
Delovne organizacije si mora-
jo zastaviti vprašanje o reali-
zaciji proizvedenega blaga. Če
namreč odpuščena delovna si-
la ne dobi zaposlitve na ne-
kem drugem mestu, in tako ne
bo sposobna pridobivati sred-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Obilo sreče in zadovoljstva
v novem letu 1968 vam žele

DELA VSKI SVET
UPRAVNI ODBOR
DIREKTOR
TO SINDIKATA
TK ZMS
AKTIV ZB
UREDNIŠKI ODBOR

(Nadaljevanje s 1. strani)
stev, bo za toliko kupna moč manjša.

Ob visokem odstotku nezaposlenih in bojazni, da bo ta odstotek še večji, pa moramo ugotoviti, da se bo zaposlenost v ptujski občini po predvidevanjih povečala z letno stopnjo 1 %. Torej ne bo zajet niti naravni prirastek delovne sile.

Razvoj terciarnih dejavnosti je področje, kjer se bodo delovna mesta najhitreje odpirala. To so predvsem obrt, gostinstvo in trgovina.

Kazalo bi proučiti možnosti zaposlovanja tudi v privatni obrti in razmisliti o tem, ali predpisi o omejevanju števila zaposlenih še ustrezajo ali ne. Če s predpisi zagotovimo delavcu v privatni obrti, da ne bo postal mezdni delavec in kopicil bogastvo privatniku, t. j. da uvedemo določene oblike samoupravljanja, so dani pogoji, da se bo ta dejavnost vključila v reševanje problema nezaposlenih. Hkrati pa je treba organizirati uspešnejšo in doslednejšo davčno službo in kontrolo. Zavzeti pa je treba tudi jasno stališče do »popoldanske obrti«, ki ima v določenih primerih že proizvodni značaj. Danes imajo nekateri redno popoldansko zaposlitev, popoldne pa nekontrolirano opravljajo proizvodno obrt, pri tem pa zaposlujejo še druge ljudi.

Naše kmetijsko področje predstavlja še vedno področje, od koder je čutiti močan pritisk delovne sile. Temu je med drugim krivo tudi to, da dela kmet tako kot pred tridesetimi leti in še nima perspektive, da bi z mehanizacijo moderniziral način proizvodnje in tako tudi lažje zadržal na posestvu svoje otroke. Omogočiti je treba tudi privatnim kmetovalcem nabavo mehanizacije, ki bi odpirala perspektive mlademu človeku, da bo lažje in sodobneje delal.

Nekontrolirano, včasih »sorodstveno zaposlovanje«, je skrčilo družbeni vpliv na zaposlovanje na minimum. Po podatkih zavoda za zaposlovanje se z njegovo pomočjo zaposli le 10–20 % delavcev. To pa močno zapostavlja socialni moment in še povečuje nepovezanost zavoda z delovnimi organizacijami. Potrebna je večja kontrola zaposlovanja s strani zavoda, ki bi moral na novo proučiti socialne razmere nezaposlenih in proučiti metodo evidentiranja le-teh.

Pri proučevanju možnosti zaposlovanja je zavod za zaposlovanje ugotovil, da so še določene možnosti zaposlitve v mariborskem bazenu. Ob tem pa se postavlja vprašanje mobilnosti delovne sile. Vezanost delavca na kraj stanovanja je še vedno prevelika. Zato je potrebno, da razvijamo pripravljenost delovnih ljudi, da se zaposlijo tudi zunaj svojega bivališča. Prvenstveno je to politična naloga in naloga posredovalnih služb, vendar morajo dajati svoj prispevek za tako razporeditev delovnih ljudi tudi delovne organizacije.

Uspešen razvoj delovne organizacije bo v marsičem odvisen od tega, s kakšnim učinkom in s kolikšno hitrostjo se bodo proizvajalci prilagajali novim oblikam proizvodnje in proizvodnega sodelovanja. Zaradi tega je zelo važna kadrovska struktura zaposlenih, o kateri pa se, žal, v naši občini ne moremo pohvalno izraziti. V zvezi s tem je občinska skupščina že sprejela nekaj priporočil, namenjenih delovnim organizacijam.

Zamisliti se moramo torej nad problemom, kako mladim strokovnjakom omogočiti takojšnje vključevanje v prakso na ustrezna delovna mesta, in kako tistim, ki so sedaj, kljub pomanjkljivemu strokovnemu znanju, zadovoljivo delali na vodilnih mestih neposredno v proizvodnji ali skupnih službah, omogočiti pridobitev manjkajočega znanja.

Ta vprašanja bo treba ustrezno urediti s statuti delovnih organizacij. Menimo, da bi morali v njih določiti položaj pripravnika in status stažista, drugače si absolventi in diplomanti šol ne bodo mogli pridobiti ustrezne prakse, ki je največkrat pogoj za prijavo na razpisna delovna mesta.

Gospodarska reforma povzroča diferenciacijo med bolj in manj sposobnimi delovnimi organizacijami. Pri tem so najbolj prizadeta slabo akumulativna podjetja, ki tudi v svoji delitveni politiki niso dovolj dolgoročno orientirana. Gospodarska reforma teh ne more braniti, kakor tudi kreditna politika ne more upoštevati želja nesposobnih, da bi se za vsako ceno obdržali pri življenju, ker gre to na škodo sposobnih. Vedeti moramo, da imajo najsposobnejše organizacije največjo realno možnost nadaljnjega razvoja in jih je treba podpreti tudi zato, ker je v teh podjetjih možnost hitrega odpiranja novih delovnih mest največja.

Poleg tega so te organizacije v večini primerov že spremenile zaostalo mišljenje o delitvi dohodka, kar bi morali storiti v vseh organizacijah. Še bolj se mora povečati čut odgovornosti do akumulacije, prikazati zaposlenim potrebo po njej, kakor tudi potrebo po dolgoročni orientaciji razvoja.

Razumeti moramo, da je edino tako zagotovljena večja stabilnost in gotovost na delovnem mestu. Brez dvoma je potrebna taka delitev dohodka in osebnega dohodka, ki bo zasnovana na dejanskih rezultatih dela in tudi na tem, koliko naložbe vračajo. Zagotovljena mora biti torej zadostna akumulativnost, ki edina pogojuje razširjeno reprodukcijo, kar pomeni odpiranje novih delovnih mest.

Pri modernizaciji gospodarstva in odpiranju novih delovnih mest je nujno, da ne obremenjujemo gospodarstva preveč z družbenimi dajatvami. Ta delitvena razmerja moramo postaviti nazaj na takšen odnos, kot smo ga začrtali pri uvajanju reforme.

Sukič Janez

Zasedanja delavskega sveta

Delavski svet je imel svoje 4. redno zasedanje 17. XI. 1967. Na tej seji je sprejel dopolnitve statuta podjetja in pravilnika o delovnih razmerjih, sprejel program proslave tovarniškega praznika in obravnaval še druge zadeve.

Dopolnitev statuta

V statutu je določeno, da določajo delokrog in pristojnosti stalnih komisij statut in poslovnik komisij. Delavski svet je vsako leto imenoval komisiji za odpis osnovnih sredstev in drobnega inventarja kot stalni komisiji. Ti dve komisiji nista bili določeni v statutu kot stalni komisiji, praktično pa poslujeta tako, zato je upravni odbor uvedel postopek za tozadevno dopolnitev statuta.

V podjetju smo različno razlagali pravico do izrednega plačnega dopusta. Da bi se temu v bodoče izognili, je upravni odbor pripravil tudi spremembo pravilnika o delovnih razmerjih in dopolnitev statuta.

Statut je bil dopolnjen tako, da se za 105. členom dodata dva nova člena, ki se glasita:

105 a člen: Komisija za odpis osnovnih sredstev obravnava vse

skladu s temeljnim zakonom o delovnih razmerjih, zato je pripravil spremembo 1. odstavka navedenega člena in preciziral koriščenje izrednega dopusta, če nastopi primer upravičenosti med rednim letnim dopustom.

Vsi sveti proizvajalcev delovnih enot so o tej spremembi razpravljali in soglašali z njo. Delavski svet je nato sprejel naslednje spremembe in dopolnitve pravilnika:

85. člen se spremeni in glasi:

»Delavec ima v spodaj navedenih primerih pravico biti odsoten z dela; njegova odsotnost sme znašati v enem koledarskem letu največ 7 delovnih dni, in to: — ob sklenitvi zakonske zveze 2 dni, — ob rojstvu otroka 2 dni, — ob smrti v ožji družini, in sicer: žene, moža, otrok, posvojenec, staršev, tasta in tašče, bratov in sester, ostalih članov družine člana kolektiva, ki žive v skupnem gospodinjstvu, 2 dni, — ob vpoklicu k vojaškim vajam 1 dan, ob vrnitvi z vojaških vaj 1 dan, ob odhodu na odsluženje vojaškega roka 2 dni, — ob polaganju strokovnih izpitov iz poklica, ki ga delavec opravlja v podjetju in ki je potreben podjetju, do 7 dni.«

dopust čas dovoljenega bolezenskega dopusta. Ta odstavek pa je komentiran v navedenem zakonu tako, da lahko delavec nadaljuje redni letni dopust takoj potem, ko mu preneha bolezenski dopust, če med letnim dopustom zbolí.

Sprejem poslovnika o delu komisije za odpis osnovnih sredstev pri delavskem svetu

Komisija za odpis osnovnih sredstev pri delavskem svetu se je pri svojem delu vedno srečevala z različnimi težavami glede priprave osnovnega sredstva za odpis oziroma za pregled, ker ni bilo nikjer predpisano, kako naj se s takšnim osnovnim sredstvom v okviru podjetja ravna. Vso svojo problematiko je zbrala in nato je vodstvo osrednjih služb pripravilo osnutek poslovnika o delu komisije za odpis osnovnih sredstev, v katerem so opisane tudi naloge uporabnikov osnovnih sredstev, ki so dotrajala, in ki jih predlagajo za odpis.

Ta poslovnik je dal v razpravo upravni odbor. O njem so raz-

Vulkanizerji pri delu v glinici

pravljali vsi sveti proizvajalcev delovnih enot. Delavski svet je poslovnik sprejel v takšni obliki, kot je bil izobešen in pri tem ni sprejel pripombe SP DE energetike, ki se je nanašala na strokovnost članov komisije.

pravljal vsi sveti proizvajalcev delovnih enot. Delavski svet je poslovnik sprejel v takšni obliki, kot je bil izobešen in pri tem ni sprejel pripombe SP DE energetike, ki se je nanašala na strokovnost članov komisije.

Financiranje srednjega strokovnega kadra

Skupščina občine Ptuj je že drugi letos poslala vsem gospodarskim organizacijam priporočilo za financiranje srednjega strokovnega šolstva v občini Ptuj za leto 1967. Spričo tega, da še ni izšel predpis, ki bi urejal zbiranje sredstev za financiranje šolstva, priporočila skupščina občine Ptuj, da bi gospodarske organizacije odvedle v leto 1967 vsaj 1 % od bruto osebnih dohodkov skladu za šolstvo, oziroma temeljni izobraževalni skupnosti Ptuj.

Upravni odbor podjetja je o tem priporočilu razpravljal in ugotovil, da je naše podjetje v letošnjem letu že prispevalo v sklad za šolstvo 15 milijonov starih dinarjev. Delavskemu svetu je predlagal, da odobri dotacijo navedenemu skladu še v znesku nadaljnjih 15 milijonov.

predloge za odpis in odprodajo osnovnih sredstev in daje delavskemu svetu ustrezne predloge.

105 b člen: Komisija za odpis drobnega inventarja obravnava vse predloge za odpis in odprodajo drobnega inventarja ter daje delavskemu svetu ustrezne predloge.

Za 190. členom se doda novi 190 a člen, ki se glasi:

»Delavec ima pravico biti odsoten z dela do 7 delovnih dni v posameznem koledarskem letu, in sicer: ob sklenitvi zakonske zveze, ob rojstvu otroka, ob smrti v ožji družini, ob vpoklicu k vojaškim vajam, ob vrnitvi z vojaških vaj, ob odhodu na odsluženje vojaškega roka, ob polaganju strokovnih izpitov iz poklica, ki ga delavec opravlja v podjetju in ki je potreben podjetju.

Čas trajanja odsotnosti za posamezne primere določa pravilnik o delovnih razmerjih.«

Spremembe in dopolnitve

Upravni odbor podjetja je že v mesecu marcu ugotovil, da določila 85. člena našega pravilnika o delovnih razmerjih niso v

Delavski svet je ta predlog upravnega odbora v celoti sprejel.

Nabava in odprodaja osnovnih sredstev

Za potrebe delovne enote aluminij je delavski svet odobril izdelavo 10 kom. stoja in 10 kom. nosilcev za kline v skupni vrednosti 15.700 N din.

Delavski svet je v letu 1965 in 1966 odobril odpis najrazličnejših osnovnih sredstev. Ta osnovna sredstva so kot odpisana še sedaj v podjetju. Vodstvo je predlagalo, da bi naj odobrili odprodajo, ki bo izvršena po predpisnem postopku.

V glavnem skladišču je mnogo drobnega materiala, ki je za podjetje neraben. Komisija za odpis drobnega materiala je predlagala, da bi naj ves ta drobn material odpisali in odprodali. — Delavski svet je odobril odpis in odprodajo nerabnega drobnega materiala, katerega sedanja vrednost znaša okrog 23.000 N din.

V letošnjem letu je izšla v uradnem listu odredba o prenosu osnovnih sredstev, ki ne presegajo nabavne vrednosti 1000 N din, na drobni inventar. Na predlog knjigovodske službe je delavski svet odobril prenos iz osnovnih sredstev na drobni in-

Delavski svet je odobril cepljenje zato, ker predvidevamo, da bo v letošnjem letu močnejša epidemija gripe.

Proslava tovarniškega praznika

Delavski svet je sklenil, da zaradi pomanjkanja sredstev nismo tako slovesno praznovali tovarniškega praznika, kot običajno. Članom delovne skupnosti, ki so dopolnili do tovarniškega praznika desetletno službovanje v podjetju, so kupili spominska darila ure, proslava s programom pa je bila v restavraciji Kidričevo. Upokoјence je pogostil tovarniški odbor sindikata. Celotni stroški so znašali 50.500 N din.

Ponovni sprejem delavcev

V skladu z določili pravilnika o delovnih razmerjih mora delavski svet podati soglasje k pravičici do ponovnega sprejema za tiste delavce, ki so že bili enkrat zaposleni v našem podjetju. Kadrovska služba je pripravila vse podatke za naslednje delavce:

Hinko Vodušek, Kidričevo 1, Ivan Kovačec, Vičanci 48, Ivan Brglez, Stogovce 3, Jože Cafuta,

Humanost ali odgovornost

Poldrugo desetletje je minilo, odkar smo postali delavci tudi samoupravljalci. Od prvih delavskih svetov do danes je naš družbeni razvoj tako napredoval, da si danes sploh ne moremo misliti delovne organizacije brez samoupravnih organov. Vse odločitve, ki so le količak pomembne za podjetje, sprejemajo prek svojih predstavnikov v DS, UO in komisijah delavci sami. Imamo komisije za družbeni standard, za sprejem novih delavcev v delovno razmerje, za varstvo pri delu itd. Vse te komisije so sestavljene izključno iz voljenih članov in jih imenujejo uprave podjetij. Imajo polno pravico odločanja, a tudi dolžnost, da pravilno presoјajo. Pri tem jih mora voditi skrb za korist vsega kolektiva kot delovne skupnosti.

V naši javnosti je bilo v zadnjem času precej pripomb na račun TZDR (Temeljnega zakona o delovnih razmerjih), da daje potuho nediscipliniranim in neresnim delavcem. Vedno več je zahtev za njegovo spremembo in dopolnitve.

Poglejmo si eno takih določil, ki je bilo tarča kritike. Odpust delavca iz delovne skupnosti. Po zakonskem določilu sklepa o vsakem odpustu najvišji organ podjetja ali delovne enote, to je delavski svet ali svet proizvajalcev delovne enote.

Kako je s tem odločanjem pri nas? Pred dobrim letom je DS prenesel pravico odločanja o izključevanju na svete proizvajalcev DE. Od takrat ni bilo niti ene izključitve več. Iz tega bi lahko sklepali, da smo postali najbolj disciplinirana delovna skupnost pri nas. Zelo razveseljivo bi res bilo, ko bi take točke ne bilo treba staviti na dnevni red sej naših svetov. Žal so o tem že na mnogih sejah razpravljali, celo precej. Pri tem pa se je pokazala neprimerna humanost, mirno bi lahko rekli: tudi

neodgovornost posameznih članov samoupravnih organov. Ene mu od svetov proizvajalcev pri nas je vodja DE skupno s komisijo za kršitve delovne discipline predložil predlog za izključitev delavca, ki s svojim slabim odnosom do dela kolektivu več škoduje kot koristi. Glasovanje o izključitvi je tajno in se res lahko vsak posameznik odloči po lastni vesti in presoјi.

Ta »HUMANOST« sega celo tako daleč, da tudi za deset neopr. izostankov ne glasujejo v korist podjetja kot celote, ampak podpirajo malomarnost posameznika. Pri tem se nam res postavlja vprašanje sposobnosti takega samoupravljalca, saj s takim ravnanjem ne deluje v prid delovne skupnosti, ki mu omogoča, da nastopa kot delavec in samoupravljaec hkrati.

Kaj sploh lahko rečemo k takemu ravnanju?! O tem bi naj sveti sploh ne sklepali (o vsakem primeru posebej), ker je prihod na delo taka osnovna dolžnost vsakega zaposlenega, da sodi določilo o kršitvi le-te v osnovne samoupravne akte. Najmanj, kar moramo pričakovati od vsakega zaposlenega, je reden in točen prihod na delo. Razprave o tem, ali je še lahko nekdo naprej član kolektiva, ki je desetkrat ali celo večkrat izostal z dela, sploh ne more in ne sme biti. Do takega primera ne sme priti, ker že z največ dvema ali tremi izostanki ne sodi več med kolektiv. Da sploh imamo take primere, je naša slabost, torej je nekaj navzkriž v kolektivu samem. Kje je tista revolucionarnost delavca, ki zna tako ostro presoјati in odločati?

Danes, ko je že samo v naši občini okrog 600 ljudi brez dela (ne po lastni krivdi), je tak odnos do dela prava ironija in posmeh vsem, ki delo iščejo.

Povrnimo se na začetek tega sestavka: je res v tem slaba stran TZDR? To bo prej slaba točka naših samoupravnih aktov

in nas samih. V statut smo lahko zapisali določilo, da je tovarniški praznik 21. november plačan dela prosti dan. S tem smo si zagotovili našo pravico, da smo na ta dan prosti. Prav tako bi si z določilom lahko zagotovili vestnejše delo in odnos do dela od vseh članov kolektiva.

Premislite bomo morali o skladovnicah aluminija pred sanitarnim poslopjem in o več sto delavcih, ki iščejo delo, na eni strani, in na drugi o neodgovornem odnosu do dela in skupnosti sploh.

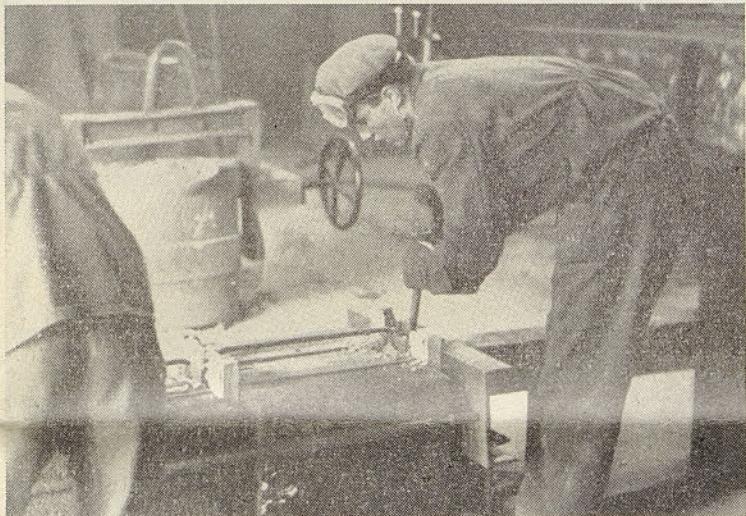
-čk-

Merilec debeline

Novi britanski ultrazvočni merilec debeline, ki je znan pod tehničnim imenom »Sonoray Caliper«, omogoča natančno merjenje debeline predmeta. Meri se tako, da se s sondo dotaknemo predmeta in to samo na eni strani. Po principu pulzirajočega odjeka meri instrument debelino z natančnostjo 0,01 mm. Instrument je idealen za merjenje debeline sten cevi, rezervoarov, ladij, posod pod pritiskom itd. Merjenje ne vpliva na obratovanje merjenega objekta. Instrument je prenosen in tehta le 2,5 kg.

Točnost tisočinka promila

Ameriška firma Huges Aircraft je izdelala laserski merilnik razdalj, ki deluje z natančnostjo 1:1.000.000. Naprava meri čas, ki ga potrebuje laserski žarek od naprave do oddaljenega predmeta ali ploskve in nazaj do naprave. Ta čas naprava kajpak samodejno preračuna v razdaljo. Če bi torej z njo merili na primer razdaljo med Ljubljano in Zagrebom, bi zgrešili kvečjemu za en decimeter.

Zalivanje katodnih vodnikov

ventar, in sicer: veliko orodje in instrumente v skupni sedanji vrednosti okrog 15.000 N din in sredstva transporta in zvez v skupni sedanji vrednosti okrog 66.000 N din.

Socialne pomoči in plačila računov

Zaradi pomanjkanja sredstev morajo organi upravljanja podjetja mnogokrat odgovoriti prošilcem za socialne pomoči, da jim zaprosene pomoči ne moremo odobriti. Tokrat pa je delavski svet izjemoma odobril enkratno denarno pomoč Mariji Hauptman iz Vintarovec 37 v znesku 2000 N din in Mariji Vinkler iz Kidričevega 5 3.000 N din denarne pomoči (mož Marije Vinkler se je v tovarni smrtno ponesrečil in še do sedaj ni dobila pomoči od tovarne). — Delavski svet je odobril tudi Miroslavu Kovaču iz Kidričevega 27 izredno pomoč pri študiju za IV. letnik srednje tehniške šole v višini štipendije, ki pripada IV. letniku srednje tehniške šole za leto 1967/68.

Delavski svet je odobril tudi plačilo osmrtnic in vencev za člane delovne skupnosti, ki so v zadnjem času umrli.

Cepljenje proti gripi

Delavski svet je sklenil, da je treba tudi v letošnjem letu cepiti člane delovne skupnosti proti gripi. Polovico stroškov cepljenja bo plačalo podjetje, zato je odobril delavski svet uporabo sredstev sklada skupne porabe v znesku 12.300 N din.

Vareja 40, Franc Drevenšek, Kidričevo 13, Janko Kopše, Dolena 17, Franc Baš, dipl. inž. kem. Ljubljana, Litijska 37. — Delavski svet ni podal za nobene kandidata soglasja k pravičici do ponovnega sprejema.

Sprememba organizacijske sheme DE promet

Delavski svet je odstopil celotno zadevo spremembe organizacijske sheme DE promet in pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, ki bi naj bila v tem, da se zniža zasedba delovnega mesta transportni delavec za 4 delavce in zviša zasedbo delovnega mesta premikalec — za 4 delavce, službi varstva pri delu, oddelku za analizo produktivnosti dela in osebnih dohodkov, pravni službi in delovni enoti promet, ki naj ugotovijo, če je takšna sprememba organizacijske sheme, kot jo je sprejel SP DE promet, res potrebna zaradi pozitivnih zakonitih predpisov.

Ob koncu je delavski svet razpravljal tudi o proizvodni problematiki, problematiki prodaje in likvidnosti podjetja ter o sofinanciranju termoelektrarne Šoštanj.

Delavski svet tudi ni ugodil prošnji občinske zveze za telesno kulturo Ptuj in Radia Ptuj za brezplačno odobritev dvorane v restavraciji Kidričevo, sprejem pokroviteljstva in odobritev finančne pomoči za prireditve, na kateri bi izbrali najboljšega športnika Jugoslavije.

K.-n.

Etnografsko kopiranje

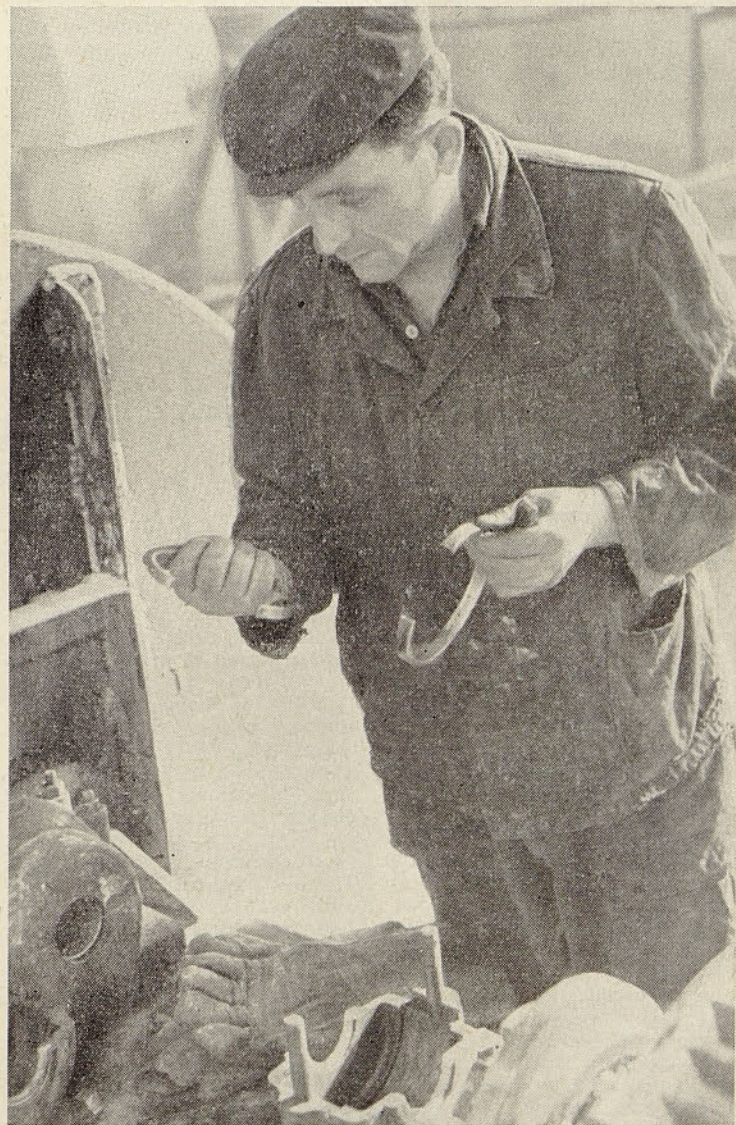
Litvanski konstruktorji so izdelali elektrografični pribor, s katerim lahko hitro dobijo kopijo načrta, skice ali tiskanega teksta. Za negativ novega reprodukcijskega aparata uporabljajo ploščo, pokrito s selenom. Na to ploščo posnemajo original, nakar ploščo pokrijejo s praškom za razvijanje. Ta prašek se obdrži samo na tistih mestih plošče, ki ustrezajo temnim delom slike originala. S pomočjo te plošče lahko sedaj tiskajo kopije originala.

Eksplzivno varjenje jekla in titana

Eksplzivno varjenje je novi postopek, ki sta ga razvili firmi »Krupp« in »Wasag - Chemie A. G.«. Postopek omogoča, da se varijo kovine, ki jih do sedaj ni bilo mogoče spajati z varjenjem, predvsem zaradi različnega tališča. Pri tem postopku varijo jeklo in titan na hladen način, s pritiskom 50.000 atmosfer.

Najodpornejši material na svetu

Skupini sovjetskih fizikov pod vodstvom profesorja Ruvina Garbeya je uspelo izdelati v Harkovu nekaj deset nitastih monokristalov volframa, pri katerih dosega natezna trdnost 23.000 kp/cm². Za primerjavo povejmo, da računamo pri kovinskih konstrukcijah (železniške proge, mostovi) s trdnostjo okrog 2000 kp/cm². Kristali, ki so jih izdelali v Harkovu, so tanki kot las, njihovo notranjo zgradbo pa lahko opazujemo samo pod elektronskim mikroskopom.

Martin Žerak pri menjanju ležajev

INVALIDI LAHKO NORMALNO DELAJO, ČE IMAJO USTREZNO DELOVNO MESTO

V našem kolektivu pri večini zaposlenih še vedno prevladuje prepričanje, da so invalidi v podjetju breme za osebne dohodke zdravih delavcev. Povsod v razvitem svetu pa so že zdavnaj ugotovili, da invalidi naredijo prav toliko, ali pa še več, kot zdravi delavci — če delajo na ustreznem delovnem mestu. Kakšna pa so ustrezna delovna mesta za invalide? Da, to se marsikdaj vprašujejo tisti, ki so odgovorni za iskanje invalidskih delovnih mest! Zato bo v naslednjem sestavku beseda o tem, na katerih delovnih mestih lahko delajo invalidi, glede na specifičnost svojih bolezni.

BOLEZNI SRCA IN OŽILJA

Dovolj znano je dejstvo, da se invalidi, ki bolehalo na srcu, zelo hitro utrudijo in zadihajo. Zato ne smejo delati na delovnih mestih, ki zahtevajo fizični napor. Gre torej za delo, pri katerem ni treba vzdigovati, prenašati in vleči težjih predmetov; večkratno vzdigovanje 5-kilogramskega predmeta je za pravega srčnega bolnika že pretežko. Te invalide je potrebno zaposliti tudi v zračnem in zmer-no toplem prostoru. Terensko in nadurno delo za njih ni dovoljeno. Pri delu morajo pretežno sedeti, ne smejo hoditi in stati ves delovni čas.

BOLEZNI DIHALNIH ORGANOV

To so predvsem bolniki, ki so preboleli pljučno jetiko, ali pa imajo kronične katarje in naduho. Na njihovem delovnem mestu ne sme biti prahu in prevelikih temperaturnih razlik. Če je bolezen lažjega značaja, za njih ni nujno sedeče delo. Kolikor pa gre za starejše bolnike, je prav gotovo prizadeto tudi srce, zato je potrebno upoštevati tudi navodila, ki so napisana pri bolni-kih srca. Vendar ni dovolj, če zrak ni zaprašen, tudi razni hlapi dražijo sluznico v dihalnih organih. Delavci, pri katerih je tuberkuloza popolnoma zazdravljena, se lahko zaposlijo povsod, kjer ni nevarnosti pogostih prehladov.

BOLEZNI PREBAVNIH ORGANOV

Invalidov zaradi teh bolezni bi moralo biti praviloma zelo malo. Kolikor pa je že ugotovljena invalidnost take vrste, je bolezen prav gotovo zelo resna in bi morali biti taki invalidi upokojeni. Bolnikom z vnetjem sluznice, z rano na želodcu in dvanajsterniku zmerno delo ne škoduje, morda celo koristijo. Tem bolnikom pa je treba omogočiti ustrezno dietno prehrano, enkrat ali morda celo dvakrat med delovnim časom. Krajši bolniški staleži so potrebni v primerih, kjer gre za globoke razjede in grozi krvavitev.

Manj fizično naporno delo pa moramo dati bolnikom, ki imajo kronična obolenja jeter. Pred-

vsem pa so tudi bolniki te vrste vezani na dober in pravilen način prehrane.

BOLEZNI LEDVIC

Vsak infekt in prehlad pri teh bolnikih je škodljiv. Tudi ledvični bolniki potrebujejo dieto in redno zdravljenje. Preskrbeti jim moramo delo v toplem prostoru, brez preprihov in prevelike fizične obremenitve.

BOLEZNI KOSTI IN SKLEPOV

Pri teh obolenjih moramo ločiti prava revmatična obolenja in obolenja sklepov, kjer pride samo do deformacij sklepnih ploskev. Pri prvih so seveda prepovedana vsa dela na mrazu in hladni vodi. Kolikor pa gre za drugo skupino obolenj, kamor štejemo tudi tako pogosto prizadeto hrbtnico, moramo iskati predvsem delo, kjer lahko bolnik nekaj časa sedi, nekaj časa pa stoji ali hodi. Tudi težkih bremen taki bolniki ne morejo vzdigovati. 20 kg za moškega in 10 kg za žensko je že skrajna dopustna mera.

Bolnikov z obolenji hrbtnice je na invalidskih komisijah mnogo, ocena pa ni niti najmanj lahka. Res je, da je teh bolnikov precej, res pa je tudi, da je dosti takih, ki svoje težave pretirava-jajo, zlasti če je treba delati na rednem delovnem mestu. Presoja težav ni lahka, zato so opažanja sodelavcev včasih samo v pomoč pri pravični ocenitvi.

BOLEZNI CENTRALNEGA IN PERIFERNEGA ŽIVČEVJA

Znaki teh bolezni so tako značilni, da jih bolniki le težko pri-kazujejo v drugačni luči, kot v resnici so. Pri ocenjevanju invalidnosti ima prvo besedo seveda nevrolog. Težko pa je svetovati, kakšna dela naj opravljajo taki bolniki. Prizadetost okončin je namreč zelo različna. Vsekakor pa bo koristno, če bodo bolniki opravljali delo, pri katerem bodo lahko koristno uporabljali bolno roko ali nogo, ker jim bo ta delovala, kot če bi sami ali pod nadzorstvom izvajali vaje, ki so predpisane za zdravljenje teh vrst bolezni.

V to skupino obolenj živčnega sistema pa ne smemo šteti »živčnih ljudi«. Ugotovljeno je, da taki bolniki morajo delati, ker jim delo zdravi osnovno bo-

lezen. Treba pa je seveda upo-števati stopnjo bolezni. Za običajne nevrozne bolnike lahko poiščemo kakršnokoli delo, samo da ne bodo izpostavljeni stalnim nesoglasjem in si tako povečevali konfliktno situacijo. Do njih je treba imeti primerno razumeva-nje in primerno ostrino.

V posebno skupino sodijo pravi duševni bolniki. Za njih je težko predvideti delovno mesto. Zdravljenje je ponavadi dolgo-trajno, pa tudi, ko je končano, je težko predvideti, koliko jih lahko obremenimo, da ne bo bo-lezen ponovno izbruhnila.

V posebno poglavje sodijo tudi alkoholiki. Za zdaj njihovo za-poslovanje še ni urejeno. Je pa njihov problem tako pereč in za-nimiv, da bomo to temo podrob-neje obdelali v eni med prihod-njih številčk Aluminijsa.

BOLEZNI OČI

Odveč je razpravljanje, kakš-na dela so primerna za ljudi, ki slabo vidijo. Važno je poudariti le to, da so dela zmožni, saj uspešno delajo celo popolnoma slepi. Taki bolniki naj opravljajo (praviloma) groba dela, na delovnih mestih, ki so dobro osvetljena in kjer prah in hlapi ne dražijo oči.

KIRURŠKA OBOLENJA — POŠKODBE

Take primere je potrebno ob-ravnavati in reševati individual-no. Tako, kakor ni mogoče, vsaj večini ne, vnaprej predvideti nesreče, tako tudi ni mogoče imeti določenih delovnih mest za invalide po poškodbah. Pri izbi-ranju delovnega mesta je treba upoštevati, kateri del telesa ima delavec poškodovan. Tu pa pri-dejo v poštev tudi prilagoditve delovnih mest invalidom.

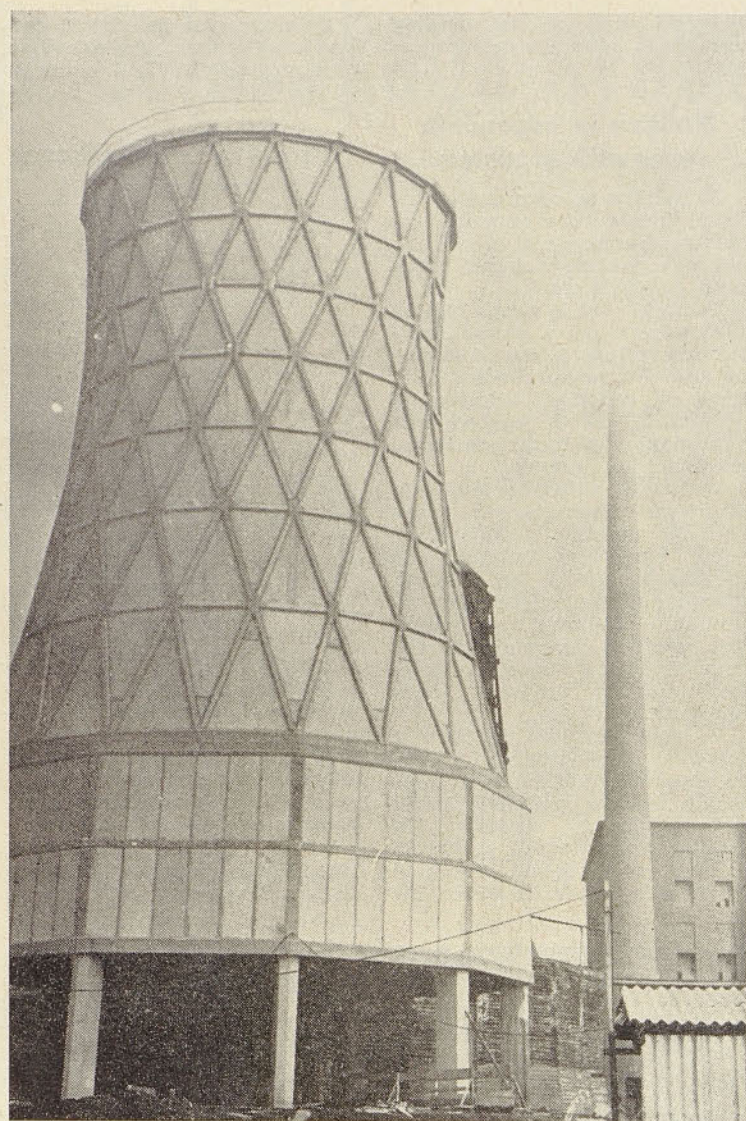
GINEKOLOŠKA OBOLENJA

S tem so mišljene predvsem bolnice, ki so bile operirane na genitalijah. Običajno imajo, zla-sti če so mlajše, težave zaradi prezgodnje mene. To je treba na delovnem mestu upoštevati, tako da jih ne zaposlujeemo na odgo-vornih psihično in fizično težkih in napornih delih.

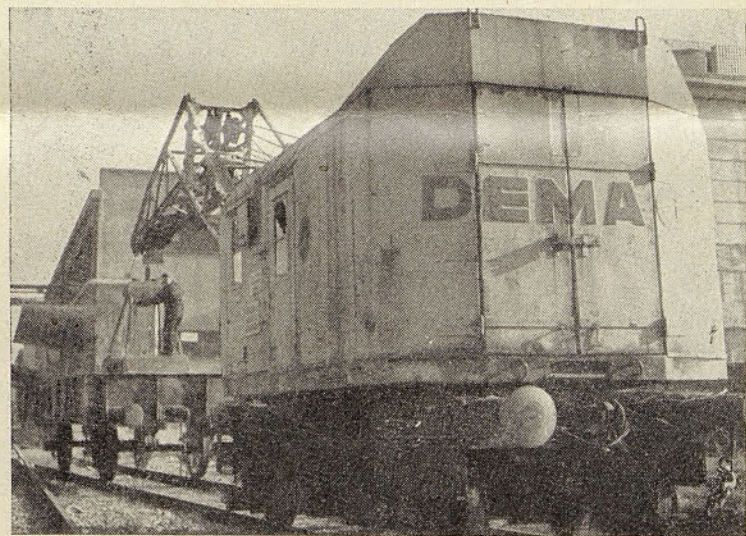
Premestitve na drugo delovno mesto so redke, ker po pravilu ženska delovna sila ne sme biti zaposlena pri težkih fizičnih de-lih. Običajno se pri teh boleznih ne ocenjuje invalidnost, če pa se, mora biti vmes zelo težko obole-nje.

To je torej nekaj podatkov in izkušenj, ki so jih imeli doslej pri svojem delu zdravniki spe-cialisti — člani invalidskih komi-sij. Vendar so to napotki le s stališča organizacije in procesa dela.

Dof

Novi hladilni stolp

Demag

NEKAJ O NIZOZEMSKI

Koninkrijk der Nederlanden imenujejo Nizozemci svojo domo-vino, medtem ko jo marsikateri zamenja s Holandsko. Holandska je sestavni del in oblikuje z Geest gričevnato notranjost Nizozemske. Ena tretjina dežele je pod mor-sko gladino in je zavarovana pred vodorom morja z nasipi Dam. Na-sipi se vrste drug za drugim, vmes pa so njive polderji. Vlažno, raz-meroma milo obmorsko podnebje omogoča živinorejo na skoraj ve-dno zelenih pašnikih, vrtnarstvo, poljedelstvo za krmo živine in po vsem svetu znano cvetličarstvo. Vendar kmetijstvo ni najmočnejša panoga gospodarstva. To so indu-strija in predvsem trgovina ter promet. Obe zadnji panogi sta tudi omogočili razcvet Nizozem-ske v preteklosti in danes, saj je Rotterdam največje pristanišče kopne Evrope. Država obsega 33.612 km² in je naseljena z 12,3

milijona prebivalcev (365 prebi-valcev na kvadratni kilometer).

Nizozemsko doseže zlahka po morju, reki, kopnem in zraku. Dežela je spoštovanja vredna. Ni-zozemci pravijo, da je majhna, ampak proper, in so nanjo po-nosni. Uredili so si jo kot škati-lico. Tu vladata vzoren red in čistoča. Ljudje so vljudni, poseb-no do turistov, saj prihajajo ti z vsega sveta in prinašajo zaslužek. Po mestih in vaseh vlada roman-tika. Ne upošteva je modernih cest, ki jih je mnogo, so stranske ulice še tlakovane z velikimi pro-dovci, zlasti v slikovitih ribiških naseljih s slikovitimi ribiškiimi la-djami v majhnih pristaniščih. V ponedeljek redoljubno pere vsa vasa, saj je to pralni dan. Najbolj prikupna krajca sta kar pri Am-sterdamu — Volendam in Mar-ken. Amsterdam je mesto, pre-preženo s kanali, po katerih vo-

zijo veliki motorni čolni kot v Benetkah in namesto mostičkov »ponte« imajo tu Grachte. V Am-sterdamu tudi brusijo 80 % dia-mantov vse svetovne proizvodnje in pravijo, da so tu diamanti naj-cenejši; za Nizozemce morda — tuje pa čaka carina.

Rotterdam je po tonaži prista-nišče, ki prekaša New York. V drugi svetovni vojni je bilo to mesto najhuje prizadeto. Na to razdejanje spominja velik moder-nen spomenik vojnih grozot.

Nizozemsko krasijo mlini na veter kot neme priče stalnega boja z morjem in delavnosti Ni-zozemcev. V teh mlinih so mleti žito, luščili uvožen riž iz kolonij in črpali vodo iz zalitih polder-jev. Bilo jih je 10.000, danes jih je le še 1000. Njihovo vlogo so pre-vele moderne naprave.

Naš človek je presenečen, ko stopi v »muzej« in nato odkrije

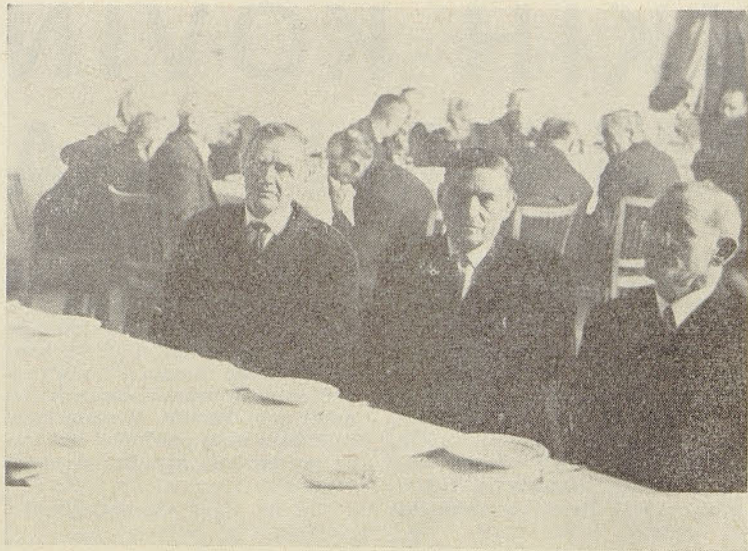
umetniško galerijo. Tu je zelo mnogo takih muzejev-galerij. Rijks, mestni, Kröller-Müllers, Franc Hals, Mauric Huis, Bojmans itd. Nizozemska se lahko postavi s samostojno srednjeveško moj-strsko šolo upodablajoče umetno-sti. Najbolj znan je bil Rembrandt.

Med Harlemom in Leidenom te presenetijo prodajalci cvetnih vencev za okras avtomobila; pri-šel si v pokrajino cvetja, po vsem svetu znano po tulipanih. Cvetje iz Nizozemske pošljejo na željo v vse dežele sveta tako pakirano, da ga dobi naslovljenec, kot bi ga vrtnar pravkar odrezal. Gojitelji rož tudi ne prodajajo cvetja ta-ko, kot smo vajeni, ampak ga prodajo cvetličarnam na dražbi, na primer v Aalsmeeru, kjer ima-jo ob določenih dneh dostop tudi turisti. Posebno znan po cvetli-čarstvu in hortikulturi je Keu-kenhof, a tudi tu najdeš, tako kot

pri nas, zaradi zapeljivosti table z napisi: Loop niet op het gras, pluk geen bloemen, kar bi po naše bilo: Ne tlači trave, ne trgaj cvet-lic. Cvetlična polja so tu obsežna kot pri nas žitna polja v ravnini.

Nizozemska ima 320 km peščne obale, idealne za kopanje. Središče je Scheveningen s svojimi lu-ksuznimi hoteli, zabavišči, prire-ditvami itd. Sonca imajo vsekakor manj kot Jadran (218 ur sonca v juniju, 210 v juliju, 205 v avgu-stu in 148 v septembru). Morje je tu motno in zdaleč ne tako čisto kot naš Jadran.

Nizozemska je zanimiva. Turi-stična sezona traja vse leto; ta-krat ko narava nagaja, pa poskr-bijo s prireditvami, in tako tudi mi končamo z geslom VVV — turistične agencije Nizozemske: V Nizozemski je vedno nekeje in ob vsakem času nekaj zanimivega videti in doživeti.

S srečanja upokojencev TGA

Spomini so spet oživali

V soboto, pred tovarniškim praznikom, je sindikalna organizacija naše tovarne pripravila sprejem za naše upokojence. To je akcija sindikata, ki je postala že tradicionalna. Da je to res, potrjuje predvsem številna udeležba na tem sprejemu. Kdor je le bil pri močeh, je pohitel, da ne bi zamudil sprejema; da ne bi zamudil snidenja s starimi delovnimi tovariši.

To je pravzaprav edina priložnost, da se bivši sodelavci vsaj enkrat na leto pogovorijo o svojem sedanjem življenju; da obudijo spomine na leta, ki so jih preživel v TGA. Prav zaradi tega je ta akcija tovarniškega od-

titi, da bo kdaj zrasla v Kidričevem taka velika tovarna. Še in še je bilo spominov, veselih in žalostnih: skratka, snovi za govor ni hotelo zmanjkati. Še bolj pa so se razživali upokojenci po obilnem kosilu. Kaj kmalu pa je zadonela po restavraciji tudi lepa slovenska pesem.

Okoli 15. ure so se pričeli prisotni poslavljati. Kar nekam težko jim je bilo, da se morajo tako hitro ločiti. Nekaterim se je zdelo, da so šele prišli, da so se šele začeli pogovarjati, pa že morajo narazen. Sicer pa, kaj bi se poslavljali z žalostjo v srcu, raje si zaključimo — na veselo snidenje prihodnje leto! Dof

Srečali so se stari znanci, ki so prišli tudi od daleč

bora sindikata še toliko bolj hvale vredna. Pobudniki te akcije se najbrž niso niti prav zavedali, kakšno uslugo so naredili bivšim delavcem naše tovarne, s tem, da so jim omogočili to srečanje. Kako pomembno je to srečanje za upokojence, pričajo tile primeri:

Invalid z zelo poškodovanimi nogami se je s kolesom pripeljal celo iz Borla, da bi se lahko udeležil sprejema. Skoraj nič manj požrtvovalna pa nista bila tovarišica, ki se je pripeljala iz Brežic, in tovariš iz Ljubljane.

»Videti stare tovariše, je dogodek, ki se ga vse leto najbolj veselimo!« mi je dejal neki upokojenec, ki nikoli ne zamudi tega srečanja.

Sprejem se je pričel s pozdravnim govorom predsednika sindikata Franca Emeršiča. Zatem pa so se prisotni usedli k narezku, na mizi pa so se znašli tudi litri zlatorumenega vinca. Kri v žilah upokojencev je hitreje zakrožila in kaj kmalu se je razvil živahen pomenek.

Beseda je tekla o tem, kako je bilo v tovarni med vojno, ko je bilo večkrat treba pustiti delo in se skriti pred bombami, ki so padale izpod neba, kako je bilo po vojni, ko se ni dalo niti slu-

Na današnji stopnji civilizacije si javnega in zasebnega življenja brez knjige sploh ne moremo zamisliti. Knjiga nam posreduje vsakovrstno znanje, bodisi v ekzaktni ali poljudni obliki (strokovna knjiga), bodisi v povesti, romanu.

Kulturno raven nekega naroda merimo po tem, koliko posameznih dobrin se porabi na prebivalca. Higieno naroda spoznamo po porabljenem milu na posameznika v določenem času (letu). Zelo važno merilo kulturne stopnje naroda je vseka-kor knjiga. Koliko knjižnic je na določeno število prebivalcev, koliko knjig je prodanih v enem letu itd. Pri takem ugotavljanju pridemo do zelo zanimivih rezultatov.

Center za raziskave javnega mnenja pri Inštitutu družbenih ved v Beogradu je za Slovenijo ugotovil sledeče:

46 odstotkov odraslih Slovencev ne prebere niti ene knjige na leto. Se ena taka zanimivost: na prebivalca smo v enem letu potrošili 150 N din za al-

Steklenica v uničujočem objemu plastike

Steklo sodi še vedno med daleč najcenejše, najtrpežnejše, najbolj higienične in še v marsičem »naj« materiale za izdelavo embalaže, zlasti v živilski industriji. Ima pa eno slabo lastnost: po uporabi se steklene embalaže dokaj težko iznebimo. Sedaj so izdelali dvodelno »steklenico« iz izredno žilave plastike, v katero vtaknemo rabljeno steklenico, potem pa krepko udarimo po čepu, ki raztrešči steklenico v drobne črepinje. Te potem kajpak zlahka stresemo v smetnjak, saj tam zavzamejo le malo prostora.

Snežnogorsk — mesto pod stekleno streho

Tretje mesto pod stekleno streho v Sovjetski zvezi gradijo na skrajnem severu Sibirijskega mesta bodo uporabljali uslužbenci električne centrale Ust — Hajtajske in njihove družine. Dosedaj sta že zgrajeni podobni mesti ob rudniku diamantov v Sibiriji in v polarni bazi Mirnij. Novo mesto, ki se imenuje Snežnogorsk, je podobno, gledano od zgoraj, na prevrnjen cilindrični akvarij z razporeditvijo stanovanj v obliki zvezde. V stanovanju bo samo spalnica dobila dnevno svetlobo in zrak od zunaj. Vsa stanovanja bodo pod skupno stekleno streho. V mestu bo tudi šola za 80 otrok.

ZAHVALA

Sindikalni podružnici, organom samoupravljanja, politični organizaciji in končno celotnemu delovnemu kolektivu se iskreno in tovariško zahvaljujem za izredno pozornost, izkazano tedaj, ko sem prenehal aktivno sodelovati s tovariši in okoljem, ki mi je bilo drugi dom.

To si dovoljujem poudariti prav zaradi dejstva, ker mi je tovariško vzdušje skozi vsa leta mojega sodelovanja pomenilo nekaj več, kot le dnevno delo, saj smo s skupnimi napori vselej in povsod skušali urejati naše kolektivne probleme.

Zahvaljujem se za darilo, ki me bo vselej in povsod spominjalo na moja preživela leta med vami, sotovariši.

Ivan Belič

STARA PRAVLJICA

Menda je prav tu, v naših krajih, doma pravljica o gospodaru, ki si je zaželel hrušk in poslal medveda, ki je bil za hlapca pri hiši, da jih natrese.

Medvedu se ni ljubilo tresti hrušk, pa je gospodar poslal lovca za njim, da bi ga naučil reda, toda lovec iz tovarištva prav tako ni tega naredil.

Gospodar je poslal palico nad lovca, ogenj nad palico in končno vodo nad ogenj, ker nihče ni naredil tistega kar bi moral.

Pravljica je prastara in že nekoliko smešna in otročja v današnjih časih, vendar pa kaže, da se odnosi v osnovi človeškega značaja zelo počasi in le malo spreminjajo. Tudi danes sodijo nekateri, da se tovarištvo izraža v tem, da skupaj nič ne naredimo: »Ti ne boš meni nič rekel, jaz pa tebi nič, pa je stvar urejena.«

Ce vidim sodelavca v nevarnem okolju brez zaščitnih očal, ne bi bilo tovariško, če bi ga opomnil, da naj se zavaruje. Ko mu brizgne lug v oči pa zahteva tovarištvo, da dam pred komisijo neresnično izjavo, da je imel očala.

Mnogo je takih, ki so prepričani, da tovarna mora skrbeti za njih, sami pa nimajo nobenih obvez do nje.

Napačno je mnenje, da je tovarna socialna ustanova za tiste, ki ne znajo, ne morejo ali nočejo delati. Tovar-na mora pokazati uspehe de-

la, če tega ne doseže, ni potrebna in jo je treba zapreti.

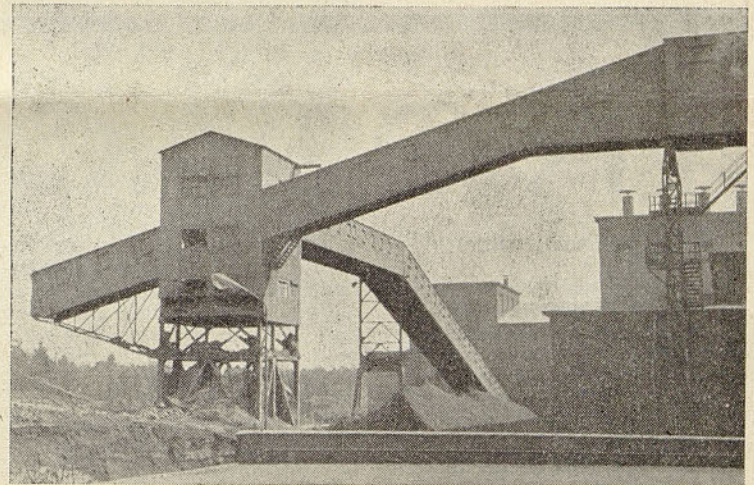
Napačno je mnenje, da je netovariško, če nedisciplinirane ljudi opozorimo, da delajo nepravilno ali jih celo prijavimo. Prav ta pomanjkljivost je netovariška do tistih, ki delajo prav in doprinasajo k skupnemu uspehu.

Svoj čas je bila v Trstu velika blagovna hiša; organizacija dela v njej je bila nekoliko slaba, kontrole pa ni bilo praktično nobene. Nameščenci so kradli, da je bilo veselje in končno je prišlo do tistega, kar je moralo priti — firma je propadla. Pa kaj za to! Nič, neprijetno je bilo le, da so vsi nameščenci ostali na cesti in da jih drugi niso hoteli sprejeti na delo, ker je vsak nosil s seboj pečat kraje, tudi tisti, ki niso kradli.

So ljudje v tovarni, ki mislijo, da je »podjetje« nekaj, kar se njih ne tiče, nekaj tujega. To so zelo nespametni ljudje, ker jim ni jasno, da so sami del podjetja. Vsak, kdor škodi »podjetju«, škodi tudi njim. Ta škoda ni takoj vidna, toda po ovinkih se prej ali slej izrazi na njegovih dohodkih, na organizaciji gotovih ustanov v tovarni, ki so v njegovo korist in podobnemu.

Ce se zopet povrnem na staro pravljico, ne mislim, da človek mora biti lovec ali palica, toda vsekakor je napačno, če se obnaša kot medved.

-el

Odperto skladišče boksita

KNJIGA IN MI

bavili. Povrh pa še ta minimalni znesek lahko plačamo v več obrokih, tako da sploh ne čutimo finančnega bremena zanje.

V našem podjetju je bila ta lepa knjiga pred leti zelo razširjena, sedaj pa že dve leti nimamo niti poverjenika, ki bi bil pripravljen zbirati naročnike. Smo v vsej Sloveniji edino večje podjetje, kjer ni poverjenika PRESERNOVE DRUŽBE, kar nam ne more biti v ponos. Prevzeti poverjeništvu in s tem zbiranje novih naročnikov za tako dobro knjigo bi bila zelo hvaležna naloga za mladinsko organizacija kakor tudi za sindikalne podružnice.

Podjetje, kot je naše, bi lahko imelo najmanj 1000 članov naročnikov in tako bi do dobre knjige prišlo okrog pet tisoč ljudi. Se bo našel med nami kdo, ki ima smisel in voljo, da posreduje knjige navedene zbirke v našem podjetju? Če ima kateri izmed bralcev zanimanje za tako delo, naj se oglasi v izobraževalnem centru, kjer bo dobil potrebne informacije.

Pred tedni je pisalo v našem dnevniku »DELO«, da se švedska podjetja, pri katerih so zaposleni naši delavci, zanimajo za naše knjige. Želijo namreč prek knjižnic v podjetjih posredovati naše knjige svojim delavcem doma iz Jugoslavije. Torej, Švedi so pripravljeni žrtvovati nekaj denarja za knjige našim ljudem, koliko pa smo pripravljeni žrtvovati mi sami? Vsekakor ne bi smeli zastajati za tujci. Tam dobro vedo, da bo za delavca in podjetje mnogo koristnejše, če leta prebije prosti čas ob knjigi, kot pa kje drugje (gostilna in podobno). Pri nas je urejeno samoupravljanje in mora naša skrb za delovnega človeka biti mnogo večja tudi glede razgledanosti. Le dobro razgledan delavec bo tudi dober samoupravljaec in delavec hkrati. Nujno bomo morali biti na tem področju mnogo bolj aktivni in prizadevni. Poleg navedene knjižne zbirke imamo še več lepih in cenovnih zbirk (npr. STO ROMANOV).

METALURGIJA LAHKIH KOVIN — PRIDOBIVANJE ALUMINIJA

Metalurgija lahkkih kovin je področje metalurgije, ki se ukvarja s pridobivanjem kovin iz rud kovin z malimi specifičnimi težami. K lahkkih kovinam sodi 11 naslednjih elementov: aluminij (Al), magnezij (Mg), berilij (Be), zemeljsko alkalijske kovine, kot so kalcij (Ca), stroncij (Sr), barij (Ba) in alkalijske kovine litij (Li), natrij (Na), kalij (K), rubidij (Rb) in cesij (Cs).

Lahke kovine so si podobne po fizikalno-kemičnih lastnostih. Vse imajo majhno specifično težo, veliko kemično aktivnost, tvorbeno energijo s kisikom, halogenijem, žveplom in ogljikom je zelo velika, v napetostni vrsti pa jim gredo mesta najbolj elektro negativnih elementov. Prav zaradi tega je lahke kovine izredno težko pridobivati, proizvodni postopki pa so komplicirani in dragi. Elektro-negativen značaj lahkkih kovin pa prav tako preprečuje pridobivanje teh kovin s pomočjo elektrolize iz njihovih vodnih raztopin. (Nastopila bi elektroliza vode, na katodi pa bi v tem primeru prišlo do izločanja vodika, ne pa do izločanja zaželenih kovin.)

Lahke kovine je torej mogoče pridobivati s pomočjo elektrolize le iz elektrolitov raztaljenih soli. Razen tega zahteva elektro-negativen značaj lahkkih kovin uporabo izredno čistih elektrolitov, v katerih niso navzoči ioni bolj elektro-pozitivnih ele-

mentov, ker bi se ti izločali na katodi skupaj z željeno kovino. Zahtevane visoke čistosti izhodnih surovin pri elektrolitskem pridobivanju lahkkih kovin pa povzročajo težave in zahtevajo komplicirane tehnološke postopke njihovega pridobivanja. Metalurgija aluminija npr. vključuje štiri osnovne oblike proizvodnje: proizvodnjo glinice, proizvodnjo fluoridnih soli, proizvodnjo ogljikovih elektrod in končno elektrolizo glinice.

V zgodovini metalurgije lahkkih kovin nastopajo tri etape značilnih postopkov pridobivanja teh kovin. V prvi etapi so bili uporabljani kemični oziroma pravilneje metalotermični načini, ki so bazirali na dejstvu, da je mogoče z bolj aktivnimi prvini iztisniti iz spojin manj aktivne (primer aluminotermije).

V drugi etapi razvoja metalurgije lahkkih kovin je uporabljena elektroliza raztaljenih soli. Od konca prejšnjega stoletja pa do danes je elektroliza raztaljenih soli osnovni način proizvodnje lahkkih kovin.

Tretja etapa razvoja metalurgije lahkkih kovin je značilna po vse večji vlogi elektrotermičnih in metalotermičnih procesov, ki v celni vrsti področij izrivajo že znane postopke pridobivanja lahkkih kovin. Tu lahko omenimo pridobivanje aluminia (Al-Si), Cu-Be zlitine, kalcija, barija itd. Za razvoj teh postopkov je bilo

prav tako pomembno razvijanje vakuumske tehnike.

Prve poizkuse za pridobivanje aluminija v svobodni obliki pripisujemo angleškemu fizikom in kemikom v letih 1810. Šele meseca marca 1825. leta pa je danskemu fiziku Oerstedtu dejansko uspelo pridobiti aluminijev amalgam. (Z redukcijo aluminijevega klorida ($AlCl_3$) z amalgamom kalija.) Z destilacijo aluminijevega amalgama brez dostopa zraka je končno uspelo pridobiti majhne količine aluminija. Ta je bil podoben po barvi in lesku takrat znanemu srebru. V letu 1827 je nemški kemik Wöhler izpopolnil ta postopek tako, da je kalijev amalgam zamenjal s kovinskim kalijem. Pozneje je v letu 1854 Francoz Sainte-Claire-Deville kalij zamenjal z natrijem, zelo higroskopičen $AlCl_3$ pa z dvojnimi kloridom aluminija in natrija ($AlCl_3 \cdot NaCl$). Ob nekaterih izpopolnitvah tega postopka je bilo do konca osemdesetih let prejšnjega stoletja že proizvedenih približno 200 t aluminija, ko so kemične postopke pridobivanja aluminija zamenjali elektrokemični postopki.

Osnove elektrolitskega načina proizvodnje aluminija pripisujemo v letu 1886 v ZDA Hallu, v Franciji Minetu in Héroultu, v Nemčiji pa Kilianiju. Opravili so elektrolizo glinice raztopljene v raztaljenem kriolitu. Elektrolitski način proizvodnje aluminija se je hitro razvijal najprej

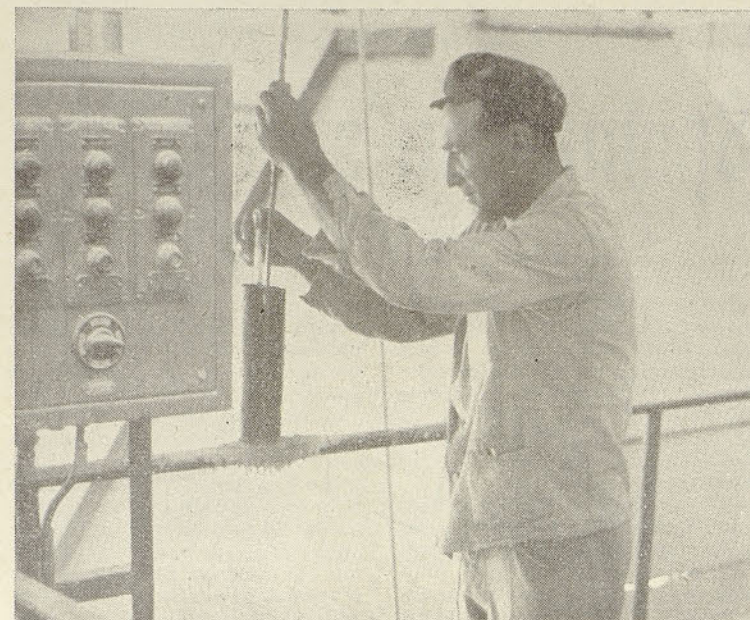
v Švici, v začetku našega stoletja pa še v Franciji, Nemčiji, ZDA, Angliji in Avstriji. V letih 1890—1899 je z elektrolizo glinice že proizvedeno približno 28.000 t aluminija. Kasneje so bile izgrajene tovarne aluminija v Kanadi (1901), Italiji (1908), Norveški (1909), Španiji (1928), na Japonskem in Švedski (1934), v SZ (1932), Jugoslaviji (1939), Indiji (1942), Braziliji (1945) itd.

Pripis:

V tem uvodnem članku sem uporabil nekaj strokovnih izrazov, ki običajnemu bralcu niso znani. To sem moral storiti zato, ker bi sicer uvodni članek preveč razširil, zaradi česar bi izgubil svoj namen. V nadaljevanjih bom zato poizkušal nekatere pojme bolj nazorno predstaviti.

R. V.

(Se nadaljuje)

Merjenje gostote luga

ROTACIJSKA PEČ

(Tretje nadaljevanje)

Posebno poglavje pri rotacijskih pečeh je pravilno mazanje in uporaba pravih mazilnih sredstev. O mazanju rotacijskih peč, s tem je mišljeno vseh mest, kjer se tarejo njeni deli, ali bolj po domače rečeno, kjer je vlečajena, se mnogo govori. To govorjenje pa je le amatersko in vsak misli, da tudi o tem lahko govori, kakor želi, saj o tej zadevi ni ničesar napisanega. Vendar tudi o tem problemu že obstaja določena teorija, ki je bila povzeta po praktičnih poizkusih. Ta teorija je tudi že zapisana, vendar ne v našem jeziku, zato ne bom povedal nič svojega, temveč bom le prevedel to,

kar je za naše potrebe zanimivo. Da ne bo nesporazuma, bom že vnaprej povedal, da tudi sedaj mažemo določene dele pri rotacijskih pečeh pravilno in o njih ne bom govoril. Ker pa mazanje kotaljk po zunanem obodu in kotaljnega obroča močno vpliva na uporabno dobo in dopustno obremenitev, je tudi tu potrebno pravilno mazanje.

Sedaj mažemo ta mesta v glavnem z odpadnim cirkulacijskim oljem, tako, da so pri kotaljkah prigradeni pločevinasti zabojčki. V te zabojčke so vložene posebne volnenobombažne blazinice, ki kot stenj v petrolejki dvigujejo petrolej in nanašajo olje na kotaljno površino. Ko je kotaljna površina čista,

blazinica pa dovolj prepojena z oljem, je enkratno nalivanje olja za eno izmeno dovolj. Tako je skoraj ves čas pogona kotaljna površina kotaljk in kotaljnega obroča enakomerno mastna. Vsi, ki nalivajo olje in skrbijo, da so površine dovolj mastne, so prepričani, da svojo službo dobro opravljajo. Z izdatnim mazanjem z oljem pa naredimo več napak, ki imajo zato več kvarnih posledic.

Prva taka posledica je, da se na mastne površine oprijema glinica, ki stalno v večji ali manjši gostoti lebdi v zraku ob pečeh. Iz te mešanice, to je olja in glinice, nastaja brusilno sredstvo, ki škoduje povsod tam, kjer se tareta dve površini. Prvo tako trenje je med kotaljko in kotaljnim obročem. Nekdo bo verjetno rekel, da to ni mogoče, saj se ta dva med seboj valjata, vendar bom o tem govoril pozneje. Drugo trenje nastaja med kotaljnim obročem in copati. Obroč ima večji premer, kot ga ima peč in prikovičeni copati; zaradi tega se tudi ne vrtita peč in obroč z enako hitrostjo.

Druga posledica mazanja z oljem je, da se olje, ki je pomešano z glinico, počasi zapeka med obročem in copati. Tako ta gmota postaja zavorni segment, ki ne dovoljuje, da bi se kotaljni obroč pravilno vrtel.

Tretja posledica mazanja z oljem je, da se pod kotaljko v koritu nabira olje, ki se počasi, pomešano z glinico, utrjuje in zapeka ter s tem zavira vrtenje kotaljk. Posledica drugega in tretjega primera se navadno, kolikor to dovoljujejo možnosti in čas, odpravijo za nekaj časa, vedno kadar peč dalj časa ne obratuje. Četrta posledica mazanja z oljem je, da olje dovoljuje

večje gretje kotaljnih površin, saj ni tako izdatno, da bi obenem tudi hladilo. To ogrevanje doseže tudi prek 200°C, saj začne tu komaj olje izgorevati, površine kotaljnega obroča pa postajajo modrikaste. Največje temperature pridejo na obroč in kotaljke takrat, kadar moramo peč prazno ogrevati na potrebno temperaturo pred spuščanjem materiala v njo. Jeklo za kotaljke in kotaljni obroč pa je tako, da začne že pri 200°C spreminjati svojo strukturo in se seveda s tem tudi že začnejo spreminjati njegove mehanske lastnosti.

Za tiste, ki nimajo opravka z vedo iz metalurgije, bi navedel povsem primitiven primer, kako si lahko predstavljamo škodljivost gretja kotaljk in kotaljnih obrocev: dobra gospodinja uporablja ponavadi obrabljen stari kuhinjski nož za lupljenje in rezanje kuhanega krompirja, ki je še vroč. Pravi namreč, da ji postane drugi nož sčasoma gluh in da ga ne more več nabrusiti, ker ne drži ostrine. Mi pa opazujemo, da se nam kotaljni obroči robijo in jih moramo tudi ob straneh brusiti, predvsem prvega in drugega. To je znak, da nam postajajo mehkejši, torej počasi popuščajo in izgubljajo na svojih mehanskih lastnostih.

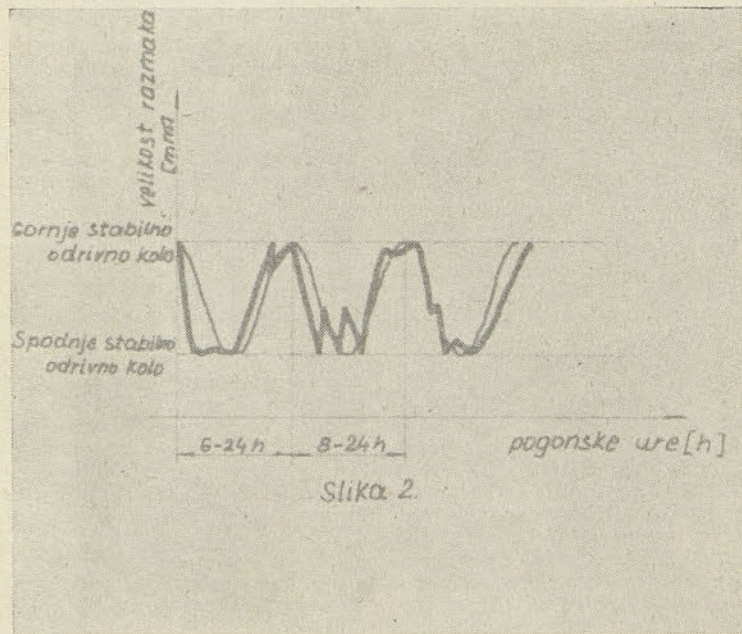
Najtežja in najhujša posledica mazanja z oljem je, da nam peč zaradi premastnih površin uha-ja navzdol, to je s preveliko silo tišči v aksialni smeri proti gorilniku. Zaradi tega morajo biti kotaljke postavljene bolj konično, s tem imajo mnogo manjšo naležno površino, večji pritisk na kvadratni centimeter in večje trenje namesto valjanja.

Več o posledicah pozneje.

Ker smo vsi navajeni, da povsod mažemo z oljem ali mastjo, bo vsak vprašal, s čim pa naj tukaj mažemo. Odgovor je zelo preprost: mažemo naj le z vodo in z zelo malo olja. Da je teorija o mazanju z vodo kotaljnih površin pri rotacijski peči od inž. Alojza Požuna pravilna, lahko povem, da smo tako mazanje videli tudi pri naši konkurenčni tvrdki v Franciji.

Način mazanja z vodo je zelo preprost in enostaven. Voda, ki gre skozi hladilno kačo za hlajenje olja v ležaju kotaljke, se napelje v posebno cevčico, ki je montirana pred stekališčem kotaljnih površin. Cevčica je v ravni liniji navrtana za izstop vode v smeri stekališča, tako da voda stalno teče v smeri kotaljenja. Ta voda ima nalogo, da maže površine, da ohlajuje obroč in kotaljke in obenem izpira oziroma odplakuje prisotno glinico. Voda se steka v korito pod kotaljko. Od tu je napravljen odtok na taki višini, da se spodnji del kotaljke malo pomače v vodi. Na vsakih osem ur pogona pa je potrebno dodati nekaj kapljic olja v vsako korito pod kotaljko. To olje ima nalogo, da napravi za kratek čas spolzke površine kotaljk in kotaljnega obroča. Olja mora biti toliko, da se zaradi spolzkastih površin peč približa spodnjim odzivnim kolesom. Ko je to olje izrabljeno, začne peč znova potovati proti zgornjemu odzivnemu kolesu. Na ta način dosežemo že prej omenjeno potrebno aksialno potovanje peči v obe smeri. Potovanje peči v obeh smereh pa ni namenjeno samemu sebi, temveč to zahtevajo obratovalne okoliščine, o katerih bomo govorili prihodnjič.

(Nadaljevanje sledi)

Slika 2

ROBOTI NASTOPAJO!

Wolfgang von Kempelen je v drugi polovici 18. stoletja razkazoval po svetu avtomat, ki je imel zunanjo obliko človeka in je igral šah. Ta Kempelenov »android« — to je skupno ime za naprave, ki posnemajo živa bitja po obliki in dejanjih, je igral šah s cesarico Marijo Terezijo, Friedrichom Velikim in baje tudi z Napoleonom. Imenitnost soigralcev mu ni vzbujala spoštovanja; če so napravili napačno potezo, je negodoval in z zamahom roke vrgel figuro z deske.

Skrivnost, kako in kdo je vodil napravo, ni bila nikoli razjasnjena. V tem in drugih podobnih avtomatih so se izražale stare sanje in želje, da bi ustvarili živo bitje, ki bo delalo po ukazu.

Devetnajsto stoletje, kolikor je bilo tudi bogato na tehničnih novostih, ni kazalo zanimanja za androide (kot v prejšnjih dobah). Če se je kje pojavilo kaj podobnega, je služilo le za razveseljevanje ljudi po sejnih ali pa že v reklamne namene. V dvajsetem stoletju pa je zanimanje za te igrače ponovno oživel v nekoliko spremenjeni obliki; iz zanimanja za znanstveno tehnične zanimivosti se pojavlja stroj-robot.

Velike livarne v ZDA posedujejo okrog sto robotov »Železni Miha«. To so tovarniški delavci, ki delajo sedemnajst ur na dan in ne prekinjajo dela za malico. Nikoli se ne pogovarjajo s sodelavci in tudi ne zabavljajo zaradi dolgočasnega in težkega dela. Oni niti ne opazijo spremembe izmene. Stalno in enakomerno skladajo kovinske hlebčke iz livnega stroja na transporter, ki jih odnaša. Če ne bi nekdo ukazal, da se delo konča, bi Miha nadaljeval skladanje vso noč.

Domnevajo, da bosta podjetji »Unimation Inc.« in »Versatran« vrgli na trg do leta 1975 okrog 50.000 robotov v ZDA, na vsakih 500 delavcev po enega.

Industrijski robot je v osnovi stroj z eno roko, ki lahko prenaša material z enega mesta na drugo. Roka se giblje s pomočjo hidravlike in ima mehanske ali

pnevmatske sesalne naprave za prijetje.

Robot se razlikuje od navadnega avtomata po dveh stvareh: ima »spomin«, ki se lahko programira za opravljanje različnih nalog, in pa nadzira in če je potrebno popravlja svoje delo; deluje tudi povratno.

Cena industrijskih robotov se suče danes od 20 do 30 milijonov starih dinarjev. Dela, ki jih opravljajo roboti, so zelo različna:

— v avtomobilski industriji jih poskušajo uporabiti za barvanje voza;

— v proizvodnji fluorescentnih cevi prenašajo s sesalnimi organi to krhko blago;

— v livarnah, kot že povedano, strežejo livnim strojem in tudi brizgajo kokile;

— pri Chevroletu hrani robot ogromno prešo z belo žarečimi jeklenimi ingoti.

Roboti delajo v glavnem »od točke do točke«, to se pravi, da je delo tako programirano, da se giba njegova roka od enega mesta do drugega in opravlja svoje delo le na teh določenih mestih. Versatran pa ponuja robota, ki dela na povezani poti po določenem programu. Tak robot uporabljajo za dela, kot je npr. brizganje barve na karoserije.

Da bi programirali delo robota od točke do točke, ga delavec najprej dobesedno vodi po poti dela, pri tem pa spominska naprava robota registrira mesta in dela, ki jih mora izvršiti roka.

Za sedaj lahko posnemajo roboti le razmeroma enostavna človeška dela. Toda v nekoliko letih bodo najbrž tudi usposobljeni »videti« s pomočjo televizijskih naprav, ki bodo signalizirale določene pojave v robotov spomin, ki bo mnogo bolj kompliciran.

Androidi so služili nekoč v zabavo in pa kot nenavadnost. Vzbujali so miselnost, da so te stvari v zvezi s hudičem. Danes služijo roboti za dela, ki so dolgočasna, umazana in nevarna; s tem pa ni rečeno, da ne morejo opravljati tudi drugih del. Kaj lahko se povežejo z modernim »hudičem«: nezaposlenostjo in bedo nekvalificiranega delavca. —el

Zaradi nepravilnega dela dve obratni nezgodi

Vir nesreče: lug.

Vzrok nesreče: nepravilno delo.

Prvi primer:

31. X. 1967 ob 14.15 se je ponesrečil Stanislav HORVAT, ne-kvalificirani gliničar v prostoru bele filtrirnice. Ponesrečenec je hotel izčrpati redki lug iz zbirne jame (greznice). Pri manipulaciji zagona centrifugalne črpalke ni pravilno namestil vijaka za odzračevanje črpalke, zato je bri- zgnil lug v trenutku, ko je odpi-

ral tlačni ventil in poškodoval ponesrečenca po obrazu in očeh.

Drugi primer:

3. XI. 1967 ob 13.45 se je poškodoval Ivan KUSTEC, kvalificirani ključavničar obrata glini-ce. Nezgoda se je pripetila v pri-zidku vparilnice pri črpalci št. 2.

Ponesrečenec je čistil tesnilo na prirobnici snetega ventila črpalke za gosti lug. Med tem časom pa se je iz cevovoda še nekoliko cedil lug, ki mu je kap-ljal po roki in ko je nato z roko snemal očala, mu je za očala

Jutranji pozdrav

Foto: Anton Kozoderc

prišel lug v desno oko in mu ga tudi poškodoval.

Zaradi nepravilnega dela in neupoštevanja varnostnih predpisov je v obeh primerih prišlo do nesreče, ki pa so k sreči bile samo lažjega značaja. Zraven tega naj še omenim, da sta bila oba ponesrečenca poučena in izprašana o varnosti, med drugim tudi o delu z napravami, kjer se pretaka lug.

- K

Nova naprava za filtriranje bazena

Neka avstrijska firma, ki proizvaja črpalke, je izdelala prevozno filtersko napravo (Evo-boy), ki je posebno primerna pri malih oziroma srednje velikih bazenih. Ta naprava ne potrebuje posebnega gradbenega objekta, kar je posebno važno, če filter pri gradnji bazena ni bil predviden. Filtrirajo lahko nečistosti do premera 25 mikronov. Naprava ne potrebuje posebnega vzdrževanja v času ene sezone. Čisti tudi nesnago iz tal in površine vode.

Naprava za kopanje kabelskih tunelov

V Ameriki polagajo telefonske kable v zemljo s pomočjo nove naprave, ki koplje tunele pod ulicami, pločniki in drugimi preprekami. Naprava je izdelana po principu svedra za les. Pri napredovanju pritiska zemljo ob stene tunela, ki ima premer 7,6 centimetra.

TEŽNJA K MINIMALNI ADMINISTRACIJI

Število elektronskih naprav za obdelavo podatkov, ki se uvajajo v gospodarstvu, zelo naglo raste. Ali prinašajo »computeri« vedno tudi racionalizacijo pisarniških del? Na to vprašanje bi želeli odgovoriti, najprej brez rezerve pozitivno, ker lahko masovna, ponavljajoča se pisarniška dela izvršujejo stroji bolj zanesljivo, hitreje in ceneje. Razen tega lahko »computeri« pripravijo osnove za odločitve, do katerih bi brez njih težko prišli ali vsaj ne pravočasno.

Kljub temu se skupaj z elektronskimi napravami za obdelavo podatkov lahko prikrade skozi zadnja vrata določeno povečanje administrativnega dela. Če elektronske naprave niso dovolj izkoriščene, jih večkrat polnimo z dodatnimi nalogami, katerih rezultati so v glavnem nekoristni. S takim delom želimo doseči čim več del na elektronskih napravah, da bi jih tako opravičili. V takih primerih »computer« z ene strani pomaga pri reševanju nalog, z druge strani pa povzroča neracionalno in odvečno administrativno delo.

Parkinsonov zakon se razširja še v tem smislu: svobodne kapacitete morejo ustvarjati odvečno delo v administraciji.

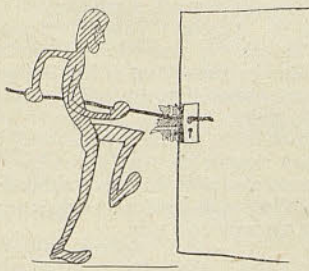
V tem je lahko izhodiščna točka vsakega poenostavljenega dela v administraciji. Potrebno je prvenstveno ugotoviti, če je neko delo sploh še potrebno. Šele nato se lahko vprašamo, kako bi ta dela lahko opravili z manjšimi stroški, z manjšo delovno silo in v čim krajšem delovnem času.

Ideal minimuma administrativnih del lahko dosežemo samo, če upoštevamo to zaporedje.

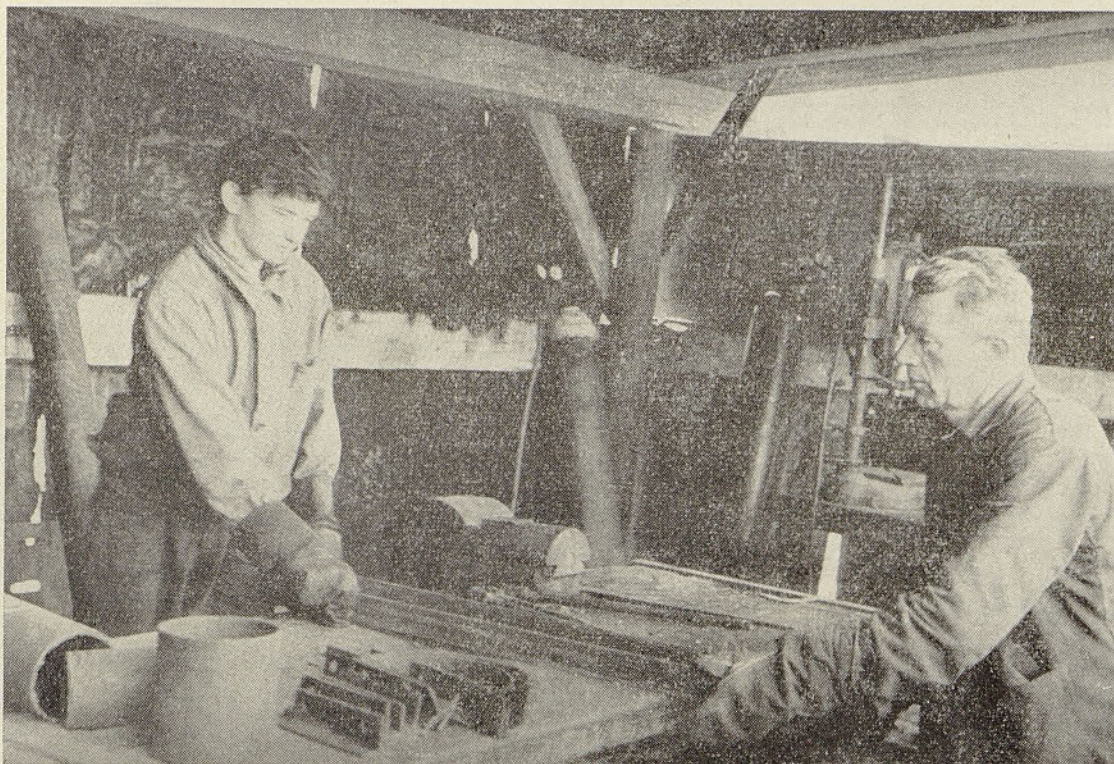
(Iz »Streben nach dem Verwaltungsminimum«)

ČLOVEK — SENCA

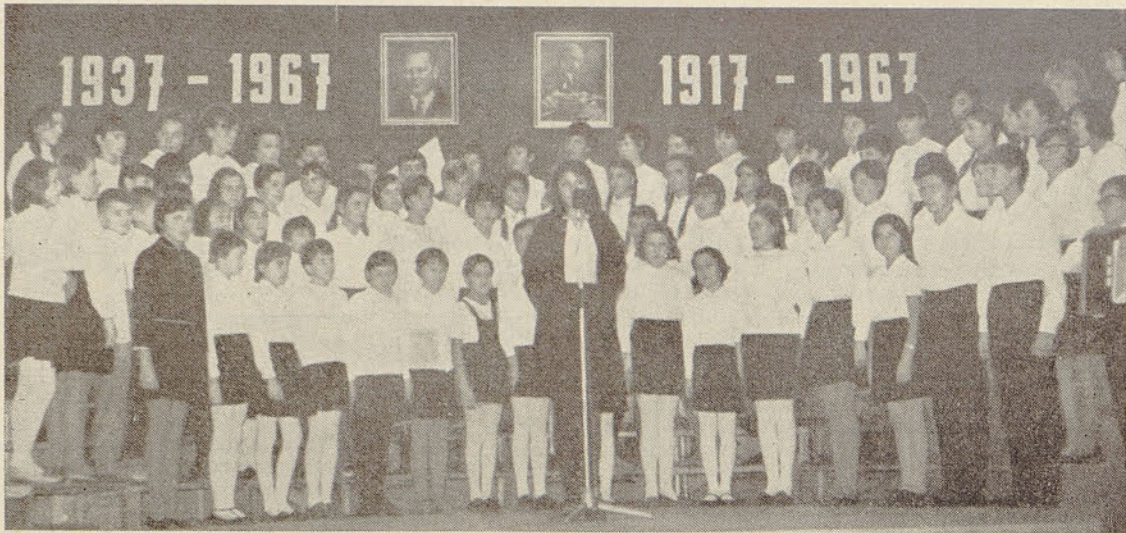
Na južni strani elektro-lize hale A je prizidek, v katerem je pipa s tekočo vodo. Ta služi samo za namakanje katodnih delov peči, ki jih želimo razstaviti. V druge namene vode ne upo-

rabljamo npr. za pitje, ker je za to v sami hali pitna voda. Iz slike pa je razvidno, da je našemu delavcu bila pot do vode prenaporna in se je zato raje poslužil vloma, ker je bil pač prizidek pod ključem.

Iz začasne delavnice v glinici

Nastop otroškega šolskega pevskega zbora na proslavi 30-letnice ZKS in 50-letnice oktobrske revolucije

Kakšni ljudje so srečni?

Odgovora na vprašanje »kakšni ljudje so srečni?« ni moč dati, ne da bi prej določili značilnosti srečnega človeka. To je pa nekoliko težko; lažje je opisati nesrečneža in njegove težave.

Lahko si predstavljamo razočaranje, zaskrbljenost, malodušnost, obupanost in zmedenost kot spremljevalce nesrečnega človeka, toda kako naj vemo, kdaj smo srečni?

Praktični psihologi so odvrgli jalovo teoretiziranje in so se lotili direktnega proučevanja srečnih ljudi, oziroma tistih v svoji okolici, za katere so vedeli, da so srečni.

Taka proučevanja so pokazala, da srečneži nimajo nekih posebnih skritih talentov, ki se ne dajo pojasniti, in ki ne bi imeli zveze z njihovo ostalo osebnostjo, kot je to na primer pri genijih.

Predvsem so srečneži zelo aktivni in v svoji ustvarjalnosti spominjajo nekoliko na nepokvarjene otroke. Ne potrebujejo nekih posebnih porivov od zunaj, podžigajo se sami in lahko popolnoma nepomembna stranska dela vzdignejo do ravni nekega umetniškega ustvarjanja.

Tako lahko skromna gospodinja naredi iz svoje kuhinje umetniško delavnico in vnese v neko juho več ustvarjalnosti kot drugorazredni slikar v svoje slike.

Značilno za vse srečneže je, da so vedno podrejeni nekemu delu ali stvari zunaj sebe. Oni imajo neko življenjsko nalogo in nikoli ni

so samoljubni in obrnjeni v sebe; za njih je sreča stranski pojav dela in dolžnosti.

Če imate delo, za katerega čutite, da ga morate opravljati, potem je to najenostavnejši način, da pridete do prepričanja, da ste potrebni in koristni. To je tudi vzrok, da so matere z malimi otroki redkeje bolne kot drugi ljudje.

Srečneži sprejemajo sebe in svojo naravo s samoumevnostjo, brez sramu in skrbi. Ob neugodnih trpe kot vsak drug, toda sprijaznijo se z dejstvi, ki se ne morejo spremeniti in ne grabijo za tistim, kar in kako bi lahko ali moralo biti.

To samoumevno sprejemanje sebe in zunanjih dogodkov olajša takim ljudem tudi staranje. Ženske ne mislijo, da morajo ostati večno mlade, moški si ne domišljajo, da morajo biti uspešni in važni kot so in se ne mučijo s prikrivanjem svojih pomanjkljivosti.

Ker poznajo svoje nagibe, želje in mnenja, srečnim »samoumevnežem« ni potrebno, da bi pogledali najprej na etiketo neke stvari, da bi potem zvedeli, če je dobra ali slaba, ali da bi prebrali v časopisu kritiko in šele potem zvedeli, da je neki film vredno pogledati. Za njih velja izrek: »Bodi zdrav in zaupaj svojim nagibom!«

Srečneži tolerirajo negotovost, znajdejo se v življenju z neznanim in pri tem ne čutijo ogroženosti in strahu. To neznanje je pogosto pri-

vlačno in če ne najdejo primerne rešitve, si jo zamislijo.

Navada, da se sprijaznijo z novim in neznanim, vodi srečneže k temu, da se z lahkoto in prirodnostjo razumejo z ljudmi, ne glede na njihovo starost, šolanje, razred ali barvo.

Srečni ljudje so realisti, imajo čut za stvarnost in razvito sposobnost, da spoznajo in odkrijejo ponaredbenost, ukane, prevarante in nepoštenost. Oni ne gledajo življenje skozi rožnata očala in vidijo vse točno tako, kot je, in ne ono, kar bi ustrezalo njihovim željam, upom in strahom. Oni ne tarnajo, ker je voda mokra, skala trda ali ker je konkurent uspel.

Ker gledajo ljudi take kot so, se srečneži redko razočarajo v njih. Oni ne zamišljajo pred slabostmi in nepravilnostjo okrog sebe in prav tako ne verujejo, da se svet lahko spremeni čez noč s socialnimi in političnimi čudežnimi zdravili.

Srečni ljudje vedno na novo cenijo osnovne dobrine življenja, sveže in naivno, čeprav je to za druge že vse prestanto.

Vsak dogodek, vsaka oseba, ki jo srečajo, je za njih na neki način edinstvena, nova.

Nobena lastnost srečnih samoumevnežev ni nad povprečjem, niti njihove vrhunske izkušnje niso nekaj, kar ne bi tudi drugi poznali; tajnost njihove sreče leži v odnosu do stvari, dogodkov in ljudi, ki jih obkrožajo. -el

Srečanje strelcev

V počastitev dneva republike so se 26. novembra 1967 na strelišču v Kidričevem zbrali strelci iz Turnišča, Kidričevega in ZB — Kidričevo. Organizator tekmovanja je bila strelska družina Kidričevo, ki je srečanje pod tehničnim vodstvom Franca Hojnika izvedla brezhibno.

Streljanje je bilo v tristavu z malokalibrsko puško. Rezultati:

1. Strelska družina Turnišče s 1172 krogi,

2. Strelska družina Kidričevo s 1172 krogi, 3. ekipa ZB — Kidričevo s 306 krogi (člani te ekipe so streljali samo v ležečem stavu).

Najboljši strelci po ekipah so bili:

Franc Novak (Kidričevo) z 257 krogi,

Stanko Golc (Turnišče) s 256 krogi,

Franc Korpar (ZB Kidričevo) z 80 krogi. -K

Od barve avtomobila je odvisna varna vožnja

Ali so gasilski avtomobili po naključju obarvani z rdečo barvo? Zakaj so poštni avtomobili v mnogih državah rumene barve? Tudi najnovejša raziskovanja o varnosti prometa potrjujejo, da te barve niso le po naključju izbrane ali pa da niso modni krik. Avtomobili kričečih barv so mnogo bolj varni v prometu kot temnih barv.

Strokovnjaki univerze Cornell v ZDA so po mnogih merjenjih ugotovili, da se hitrost avtomobila najlažje meri, če je avtomobil obarvan s kričečo rdečo barvo. Temno obarvani avtomobili v obeh ostalih uporabnikov v prometu nikoli ne drue tako hitro kot rdeči ali rumeni avtomobili. Švicarski avtomobilski list »Automobil-Revue« piše: »Najbolj varno se počutijo vozniki z avtomobili v kričeče rdeči in živo rumeni barvi.« Rdeč avtomobil takoj opazimo, znano nam je namreč, da rdeča barva signalizira previdnost in nevarnost.

Peter Porsche, šef proizvodnje znanih športnih avtomobilov porsche iz Stuttgarta, pravi, da izkušnje njegove tovarne dokazujejo, da so kričeče rdeči in svetlo

modri avtomobili precej bolj varni v prometu od drugih. Tudi v tovarni Daimler-Benz opravljajo poizkuse, ki so pokazali, da je svetlo rumena barva avtomobilov zelo varna v prometu.

Inž. Canestrini, ki projektira avtomobile znamke fiat, je še bolj konkreten. Canestrini pravi, da je fiatov oddelk za varnost v prometu ugotovil, da je 4,4% črnih avtomobilov bilo udeleženih v 22,5% nesreč. Od 41,3% temno sivih in temno modrih avtomobilov je bilo udeleženih v samo 6,2% prometnih nesreč. Od 6,5% kričeče rdečih avtomobilov sta bila v nesrečah udeležena samo 2,4% takih avtomobilov.

Canestrini meni, da je logično zelo težko opaziti temno siv avto na temnem asfaltu ali črn avto na od dežja mokrem asfaltu. On trdi tudi, da so posebno nevarni avtomobili, ki imajo barvo z metaliziranim efektom. Če je na cesti megla in če vozimo v času sončnega zahoda, take avtomobile vedno prepozno opazimo.

Ameriški psihologi pravijo, da določeni ljudje obožujejo določene barve. Tako atleti, športniki in majhni ljudje ljubijo rdečo barvo, medtem ko imajo veliki in suhi radi modro barvo.

Veliko avtomobilskih tovarn prehaja počasi na proizvodnjo vse svetlejših avtomobilov. Tako je fiat svoje hitre avtomobile fiat 124 in 125 obarval s svetlimi barvami, Porsche je svoje avtomobile obarval svetlo rumeno, kričeče rdeče in kričeče zeleno.

Statistiki pravijo, da barvo avtomobila v večini primerov izbire kupčeva soproga, njo pa vodijo k temu modni kriki. P. R.

(Nadaljevanje s 1. strani)

viti delo ne samo teh organizacij, ampak celo nekaterih drugih, da bi tako dokazali, kako se v Kidričevem pač ne da nič napraviti, da je mladina pokvarjena, da sploh ni več takih ljudi, ki bi bili voljni delati, kot je to bilo nekoč.

Priznati moramo, da je še res mnogo problemov, ki ovirajo boljše delo raznih društev in organizacij, vendar sem prepričan, da je kljub temu dovolj ljudi, ki so vedno in ob vsakem času pripravljeni s svojim aktivnim delom pripomoči svoji organizaciji do uspeha. Prepričan sem, da bo delo v naslednjem letu še boljše in uspešnejše, kar so povsem zanesljivo in trdno dokazali zadnji uspehi nekaterih organizacij in društev v naselju, ki mora doseči na tem področju tiisto afirmacijo, ki mu kot industrijskemu in proletarskemu centru upravičeno gre.

Meško Franc

ZAHVALA

Prav iskreno se zahvaljujem vsem članom delovne enote »Elektroliza« za podarjeno materialno pomoč moji hčerki Milenci in za skrb, ki so jo izkazali v teh težkih trenutkih, ko nam je kruta usoda iztrgala iz naše sredine našega ljubega očeta in moža. Še enkrat vsem prav lepa hvala.

Helena Kureti s hčerko Milenco

NEKVALIFICIRANI DELAVCI — POZOR!

V tretji izmeni elektrolize hale A se vam nudi edinstvena priložnost, da zasedete delovno mesto predelavca. Za zasedbo tega delovnega mesta ni potrebno opraviti nobenega izpita.

Prednost pa imajo delavci, ki so v našem podjetju zaposleni neprekinjeno najmanj dve leti in da so brez kvalifikacij.

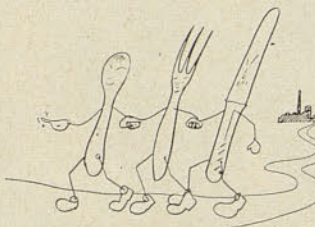
Vse potrebne informacije za zasedbo delovnega mesta predelavca brez kvalifikacij pa lahko dobite pri izvajalcu kadrovske politike v elektrolizi.

-K

POTUJOČA KARAVANA

Kdor želi priti do jedilnega pribora, naj gre v sanitarno na malico in ustrezno mu bo.

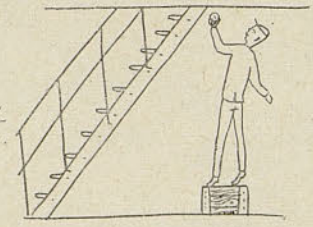
Da pa morda ta oseba ne bo imela skrbi z denarjem, obveščam, da za »izdani« pribor plačajo iz svojega že-

pa delilke hrane same. In še to: do danes je bilo »izdano« že lepo število nezaznamovanega jedilnega pribora.

STIKALO

Najbolj sodoben in varen pristop do električnega stikala smo do danes uredili edino v obratu pralcev plina. Do stikala je možno priti samo, če se vlezete na stopnišče, ki vodi v klet, ali

si postavite podstavek, s katerega lahko pridete do stikala in prižgete luč za kletni prostor pralcev plina. -K